

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського
національного університету

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ІВАНИШЕН Ярослав Володимирович

Банківське кредитування фізичних

Спеціальність: 072 – фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітньо-професійна програма: Фінанси

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи Фвнм-21
Я. В. Іванишен

ВІННИЦЯ - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	6
1.1. Економічна сутність і роль банківського кредитування фізичних осіб у ринковій економіці	6
1.2. Види та порядок банківського кредитування населення	12
РОЗДІЛ 2. СТАН БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	17
2.1. Аналіз тенденцій і національної специфіки банківського кредитування домогосподарств	17
2.2. Оцінка ролі АТ КБ «ПриватБанк» у забезпеченні доступу населення до кредитних ресурсів	25
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	32
3.1. Інноваційні кредитні продукти для населення та їх роль у підвищенні фінансової інклюзії	32
3.2. Оптимізація процесів оцінки кредитоспроможності населення як чинник підвищення якості банківського кредитування	39
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах трансформації фінансового сектору, підвищення вимог до якості кредитного портфеля та впровадження цифрових технологій особливої ваги набувають питання удосконалення механізмів оцінки кредитоспроможності, управління ризиками та підвищення доступності кредитних ресурсів для громадян. Сучасні виклики, пов'язані з макроекономічною нестабільністю, зниженням платоспроможності домогосподарств і змінами регуляторного середовища, актуалізують необхідність наукового осмислення тенденцій і проблем у сфері банківського кредитування фізичних осіб.

Питання кредитування населення банківськими установами вивчали такі науковці, як С. Башлай, В. Горин, Ю. Євтушенко, З. Криховецька, О. Лобко, І. Мурашківська, А. Роговий, Ю. Стрільчук, О. Черниш та інші. Незважаючи на наявність значного масиву наукових праць, присвячених банківському кредитуванню громадян, залишаються малодослідженими питання, пов'язані із обґрунтуванням інноваційних підходів до формування та просування нових кредитних продуктів, орієнтованих на розширення фінансової інклюзії населення, а також недостатньо розкрито механізми інтеграції цифрових технологій у процес оцінювання кредитоспроможності клієнтів.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад, сучасних тенденцій та практичних аспектів банківського кредитування фізичних осіб з акцентом на виявленні резервів підвищення його ефективності, удосконаленні процесів оцінки кредитоспроможності позичальників і впровадженні інноваційних кредитних продуктів, спрямованих на зміцнення фінансової стабільності банківського сектору та розширення фінансової інклюзії населення.

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання таких завдань:

– визначити економічний зміст і призначення банківського кредитування фізичних осіб у ринковій економіці;

- розглянути види та порядок банківського кредитування населення;
- здійснити аналіз тенденцій і національної специфіки банківського кредитування домогосподарств;
- провести оцінку ролі АТ КБ «ПриватБанк» у забезпеченні доступу населення до кредитних ресурсів;
- аргументувати інноваційні кредитні продукти для громадян і з'ясувати їх роль у підвищенні фінансової інклюзії;
- обґрунтувати шляхи оптимізації процесів оцінки кредитоспроможності населення в контексті підвищення якості банківського кредитування.

Об'єктом дослідження є процес банківського кредитування фізичних осіб. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних засад організації, удосконалення та оптимізації механізмів банківського кредитування фізичних осіб.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи використано такі методи наукового пізнання: діалектичний метод – дозволив розглядати процес банківського кредитування фізичних осіб у динаміці його розвитку, враховуючи взаємозв'язки економічних, соціальних та фінансових факторів; аналіз і синтез – дали змогу виокремити структурні елементи процесу кредитування, визначити їх взаємозв'язок і зробити узагальнення щодо тенденцій його розвитку; порівняльний аналіз – використовувався для зіставлення показників кредитної активності українських банків, динаміки та структури банківського кредитування; індукція та дедукція – забезпечили логічну послідовність викладу матеріалу; метод узагальнення – використовувався для формулювання висновків та пропозицій; графічний і табличний методи – для візуалізації результатів дослідження та представлення результатів роботи.

Інформаційну базу дослідження становили наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань банківського кредитування, офіційні статистичні дані Національного банку України, звітність АТ КБ «ПриватБанк», аналітичні матеріали міжнародних фінансових організацій, нормативно-правові акти, що регулюють діяльність банківського сектору.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретичних засад, здійсненні оцінки та аргументуванні практичних рекомендацій щодо розвитку банківського кредитування населення в Україні. До ключових результатів проведеного дослідження належать такі наукові положення:

– поглиблено теоретико-методичні засади та обґрунтовано роль інноваційних кредитних продуктів у підвищенні фінансової інклюзії населення, що дало змогу систематизувати та узагальнити сучасні форми цифрового кредитування фізичних осіб і визначити їх вплив на доступність банківських послуг, рівень фінансової грамотності та соціально-економічну активність населення в умовах цифровізації банківського сектору України;

– удосконалено концептуальні підходи до оптимізації процесів оцінки кредитоспроможності населення в контексті підвищення якості банківського кредитування, що полягає у комплексному поєднанні математико-статистичних, технологічних, поведінкових і нормативно-екологічних методів аналізу та у сукупності формує нову концепцію оцінювання кредитоспроможності фізичних осіб, орієнтовану на прозорість, інклюзивність та сталий розвиток банківського кредитування.

Теоретико-прикладне значення результатів дослідження полягає у поглибленні теоретичних аспектів і аргументуванні практичних рекомендацій щодо розвитку банківського кредитування фізичних осіб в Україні. У теоретичній площині розкрито методичні підходи до оцінки кредитоспроможності населення та роль інноваційних кредитних продуктів у підвищенні рівня фінансової інклюзії. У прикладній площині результати дослідження можуть бути застосовані банками для вдосконалення процесів кредитного аналізу, розробки новітніх моделей кредитного скорингу та формування ефективної політики щодо кредитування фізичних осіб.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 48 сторінках. Робота містить 9 таблиць та 3 рисунки. Список використаних джерел налічує 39 найменувань.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1. Економічна сутність і роль банківського кредитування фізичних осіб у ринковій економіці

Сучасна ринкова економіка не може ефективно функціонувати без розвиненої кредитної системи, яка забезпечує рух фінансових ресурсів між підприємствами, державою та населенням. Важливою складовою цієї системи є банківське кредитування фізичних осіб, адже саме воно стимулює економічну активність, формує споживчий попит і сприяє підвищенню добробуту громадян. Завдяки таким кредитним відносинам активізується внутрішній ринок, підтримується стабільність грошового обігу та відбувається відновлення економічних процесів у державі.

В умовах ринку кредитування населення відіграє особливо важливу роль, оскільки сприяє розвитку людського капіталу та задоволенню соціально-економічних потреб громадян. Отримання банківських кредитів дає людям можливість придбати житло, інвестувати в освіту, медичні послуги чи інші життєво важливі сфери. Це не лише покращує рівень життя населення, а й підсилює внутрішній попит. Для банків така діяльність, у свою чергу, є способом диверсифікації кредитного портфеля, отримання стабільних процентних доходів і розширення кола клієнтів.

У процесі дослідження проблематики банківського кредитування фізичних осіб особливого значення набуває теоретичне обґрунтування цього поняття як базової економічної категорії. Його наукова інтерпретація визначає межі та зміст кредитних відносин між банком і позичальником, розкриває їх економічну природу, функції, принципи та роль у фінансово-кредитній системі держави. Крім того, необхідність теоретичного обґрунтування даної днфініції зумовлена також різноманітністю підходів до її трактування в економічній науці (табл. 1.1).

**Визначення поняття «банківське кредитування фізичних осіб»
у науковій літературі**

Автор(и)	Характеристика
Башлай С. В., Лобода Н. О.	«Банківське кредитування фізичних осіб – формою економічних відносин між банком та позичальником, яка передбачає надання населенню акумульованих в банку тимчасово вільних грошових коштів на умовах повернення, строковості, платності та забезпечення» [2, с.202].
Галайко Н. Р.	«Банківське кредитування фізичних осіб – комплексний процес надання коштів фізичним особам у тимчасове користування, який включає пошук індивідуального підходу до кожного позичальника, зручно з додатковими можливостями і поточними послугами для клієнта» [4, с.48].
Жежерун Ю. В.	«Банківське кредитування фізичних осіб – правовідносини щодо надання, обслуговування та повернення банком кредитів, наданих фізичним особам (в т.ч. фізичним особам-суб'єктам підприємницької діяльності)» [8, с.42].
Мурашківська І. І., Барилко А. В.	«Банківське кредитування фізичних осіб – процес взаємодії між комерційним банком (кредитором) та домогосподарством (позичальник) з приводу передачу у тимчасове користування позичальнику визначеної у кредитній угоді суми фінансових ресурсів на певні цілі за умови повернення коштів у майбутньому з відсотками за їх користування на основі дотримання таких принципів: строковості, платності, цілеспрямованості, поверненості та забезпеченості» [18, с.331].
Присяник І. В.	«Банківське кредитування фізичних осіб – це форма економічних відносин між позичальником та банком, яка передбачає надання населенню на умовах повернення, строковості, платності та забезпечення акумульованих у банку тимчасово вільних грошових коштів» [24, с.595].
Стрільчук Ю. І.	«Банківське кредитування фізичних осіб – економічні відносини між банком і населенням, які виникають з приводу передачі банком позичальнику вартості у користування для задоволення особистих потреб позичальника, не пов'язаних з веденням підприємницької діяльності, на умовах повернення, строковості та платності» [33, с.45].
Терещенко І. В., Святенко Ю. О., Чижевська М. Б.	«Банківське кредитування фізичних осіб – взаємовідносини між суб'єктами ринку з приводу по-зичання грошей та їх цільового використання, повернення з певною обумовленою договором між сторонами винагородою, що є відображенням прояву його сутності і якому притаманні високий ступінь ризику і мала дохідність у процесі обігу» [35, с.362].
Тимошенко М. В., Бондаренко А. В.	«Банківське кредитування фізичних осіб – тимчасове надання банками грошових коштів на умовах повернення, строковості та платності, що забезпечує не лише дохідність банківських операцій, а й економічну мобільність активів на ринку» [36].
Шаранич Р. С.	«Банківське кредитування фізичних осіб – самостійна, що ліцензується, підприємницька діяльність кредитних організацій, здійснювана за рахунок залучених та власних коштів на свій ризик на умовах платоспроможності, терміновості й зворотності, з дотриманням резервних і інших обов'язкових вимог, що забезпечують праваучасників кредитування» [38, с.333].

Джерело: складено автором самостійно

З табл. 1.1 видно, що вчені щодо поняття «банківське кредитування фізичних осіб» демонструють багатогранність підходів до його тлумачення, що відображає як економічний, так і правовий та функціональний аспекти цього

явища. Аналізуючи дані табл. 1.1, можна виділити кілька ключових тенденцій у визначеннях, запропонованих різними авторами.

По-перше, частина науковців (Башлай С. В., Лобода Н. О., Присяник І. В.) акцентує увагу на економічній сутності банківського кредитування як форми економічних відносин між банком і позичальником, що передбачає передачу тимчасово вільних грошових коштів на умовах повернення, строковості, платності та забезпечення, підкреслюючи його функцію перерозподілу фінансових ресурсів у суспільстві.

По-друге, окремі автори (Галайко Н. Р., Мурашківська І. І., Барилко А. В., Стрільчук Ю. І.) розглядають банківське кредитування через процесну та функціональну призму, наголошуючи на індивідуальному підході до позичальника, цільовому використанні коштів, а також дотриманні принципів цілеспрямованості та поверненості, що дозволяє забезпечити фінансову мобільність і підтримку споживчих потреб населення.

По-третє, низка дослідників (Жежерун Ю. В., Шаранич Р. С., Терещенко І. В., Святенко Ю. О., Чижевська М. Б., Тимошенко М. В., Бондаренко А. В.) надає інституційно-правовий та ризик-орієнтований акцент, визначаючи банківське кредитування як правовідносини або ліцензовану діяльність банківських установ, що здійснюється на власний ризик, з дотриманням регуляторних вимог, враховуючи ризикованість операцій і можливу дохідність для кредитора.

Узагальнення зазначених підходів дозволяє нам визначити банківське кредитування фізичних осіб як системно організований процес надання банківськими установами грошових коштів фізичним особам на умовах строковості, платності, поверненості, цільового використання та забезпеченості, що реалізується в межах правових і регуляторних механізмів, спрямований на задоволення споживчих, інвестиційних та фінансових потреб населення, одночасно забезпечуючи економічну мобільність фінансових ресурсів і розвиток банківської системи.

Унікальність запропонованого визначення полягає у комплексності його

структури: воно інтегрує економічні, функціональні та інституційні аспекти кредитування фізичних осіб, одночасно враховує цільове використання ресурсів, принципи поверненості та платності, а також роль банківського кредитування як механізму соціально-економічного розвитку та підтримки фінансової стабільності, що відрізняє його від більш вузьких трактувань у науковій літературі.

Специфіка банківського кредитування фізичних осіб полягає у його соціально-економічній спрямованості, функціональних особливостях, організаційних механізмах та підвищеному рівні ризику порівняно з іншими видами кредитних операцій. У ринковій економіці воно виступає важливим інструментом перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання і населенням, сприяючи реалізації споживчих, інвестиційних і соціальних потреб громадян, а також стимулюючи загальний попит на товари й послуги (табл. 1.2).

Передусім, банківське кредитування фізичних осіб має виражений споживчий характер, оскільки націлене на задоволення особистих потреб позичальників, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю. Йдеться про фінансування придбання товарів тривалого користування, житла, оплати освітніх, медичних чи туристичних послуг, а також покриття поточних побутових витрат. Таким чином, даний вид кредитування безпосередньо впливає на рівень добробуту населення, формуючи можливості для підвищення якості життя та активізації споживчого попиту.

Другою характеристикою є масовість та індивідуалізація процесу кредитування. На відміну від корпоративного сегмента, де рішення про видачу кредиту ґрунтуються на комплексному аналізі фінансової звітності підприємств, кредитування фізичних осіб передбачає оцінку платоспроможності окремого клієнта, рівня його доходів, стабільності зайнятості, кредитної історії та поведінкових чинників. Це зумовлює необхідність застосування банками спеціалізованих методик скорингу, автоматизованих систем управління ризиками та персоналізованих кредитних продуктів.

Специфічні ознаки банківського кредитування фізичних осіб

Група ознак	Характеристика специфіки
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> – має споживчий характер, спрямований на задоволення особистих потреб громадян, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю. – сприяє зростанню споживчого попиту, розширенню внутрішнього ринку та підвищенню рівня життя населення. – є важливим джерелом формування дохідності банківського сектору.
Організаційні	<ul style="list-style-type: none"> – відзначається масовістю кредитних операцій і високим рівнем стандартизації процедур. – передбачає індивідуальний підхід до кожного позичальника з використанням скорингових систем та автоматизованих моделей оцінки ризику. – вимагає постійного моніторингу кредитного портфеля через підвищену ймовірність дефолтів.
Правові	<ul style="list-style-type: none"> – регулюється нормами цивільного, банківського та фінансового законодавства, а також нормативними актами НБУ. – передбачає укладання письмового кредитного договору з чітко визначеними умовами повернення, строковості, платності та забезпечення. – орієнтується на дотримання прав споживачів фінансових послуг.
Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> – виконує соціально орієнтовану функцію, забезпечуючи доступ громадян до фінансових ресурсів для покращення якості життя. – сприяє реалізації державних програм у сферах житлового будівництва, освіти, енергозбереження тощо. – є важливим чинником соціальної стабільності та зменшення нерівності.
Технологічні	<ul style="list-style-type: none"> – активно використовує цифрові інструменти кредитування: мобільні додатки, онлайн-платформи, дистанційну ідентифікацію клієнтів. – передбачає автоматизацію процесів ухвалення кредитних рішень і супроводу договорів. – сприяє підвищенню ефективності та доступності банківських послуг.
Ризикові	<ul style="list-style-type: none"> – характеризується підвищеним кредитним ризиком через обмежену фінансову дисципліну та нестабільність доходів фізичних осіб. – потребує застосування інструментів страхування кредитів, застави та поруки. – має чутливість до макроекономічних змін і коливань ринку праці.

Джерело: складено автором на основі [6, с.11; 39, с.128]

Третій аспект специфіки полягає у високому рівні кредитного ризику, характерному для операцій з фізичними особами. На відміну від підприємств, домогосподарства зазвичай мають обмежені можливості надати забезпечення, демонструють нижчий рівень фінансової дисципліни та сильніше реагують на економічні коливання. Через це банки змушені активно застосовувати різні засоби захисту – страхування кредитів, залучення поручителів, оформлення застави на рухоме чи нерухоме майно, а також уважно відстежувати процес повернення позик.

Ще однією важливою рисою є соціальна складова кредитування фізичних осіб. Банківські кредити часто виконують не лише фінансову, а й соціальну

функцію – сприяють розвитку таких сфер, як житлове будівництво, освіта, впровадження енергозберігаючих технологій. Це, у свою чергу, підтримує реалізацію державних соціальних програм і позитивно впливає на добробут населення. Позаяк кредитування громадян стає не просто джерелом прибутку для банків, а й чинником соціальної стабільності та економічного розвитку.

Крім того, специфіка кредитування фізичних осіб визначається організаційно-правовими особливостями. Ці відносини регулюються як загальними нормами цивільного та банківського права, так і спеціальними нормативними актами Національного банку України, які встановлюють вимоги до порядку укладення кредитних договорів, оцінки платоспроможності позичальників, формування резервів за кредитними операціями та захисту прав споживачів фінансових послуг.

Ще однією особливістю є висока конкуренція на ринку споживчого кредитування. Щоб утримати клієнтів і залучити нових, банки постійно вдосконалюють свої продукти, активно впроваджують цифрові технології, розширюють можливості онлайн-сервісів та спрощують процедуру отримання кредитів. Крім того, вони працюють над тим, щоб зробити фінансові послуги доступнішими для більшої кількості людей. У результаті це стимулює розвиток інновацій у банківській сфері, появу нових форматів дистанційного кредитування та співпрацю банків із небанківськими фінансовими організаціями.

Отже, банківське кредитування фізичних осіб є важливим інструментом функціонування ринкової економіки, що забезпечує взаємозв'язок між банківським сектором і домогосподарствами, сприяючи перерозподілу фінансових ресурсів у межах національного господарства. Його економічна сутність полягає у формуванні специфічних кредитних відносин між банками та позичальниками на основі принципів строковості, поверненості, платності, цільового використання та забезпеченості. Роль цього виду кредитування виходить за межі суто фінансової функції, адже воно стимулює розвиток внутрішнього споживчого попиту, сприяє соціально-економічній стабільності, підвищенню добробуту населення та активізації інвестиційних процесів.

1.2. Види та порядок банківського кредитування населення

У сучасних умовах розвитку фінансового ринку банківське кредитування фізичних осіб посідає важливе місце у забезпеченні споживчої та інвестиційної активності населення, сприяючи підвищенню рівня життя та економічній стабільності суспільства. Розширення спектра банківських продуктів, поява нових інструментів і технологій кредитування обумовлюють необхідність систематизації існуючих видів кредитів та організаційного порядку кредитування громадян, що охоплює етапи від подання кредитної заявки до повного виконання зобов'язань позичальником.

Банківське кредитування фізичних осіб має різні види, які характеризуються різноманітністю форм, методів та умов надання позик, що зумовлюється особливими потребами клієнтів, рівнем їхньої платоспроможності, специфікою банківських продуктів, а також нормативно-правовими вимогами.

Банківське кредитування фізичних осіб за цільовим призначенням є однією з найважливіших класифікаційних ознак, оскільки саме мета використання кредитних коштів визначає характер кредитних відносин між банком і позичальником, рівень ризику операцій, строки повернення, а також умови обслуговування боргу. Залежно від цілей, на які спрямовуються отримані кошти, кредити фізичним особам поділяються на споживчі, іпотечні, автокредити, освітні та інвестиційні [20, с.340]. Споживчі кредити посідають провідне місце у структурі роздрібного кредитування, оскільки вони спрямовані на задоволення поточних потреб населення – придбання товарів тривалого користування, оплати послуг, відпочинку чи ремонту житла. Такі кредити характеризуються порівняно короткими строками, спрощеною процедурою оформлення та підвищеними процентними ставками через високий рівень ризику. Іпотечні кредити мають довгостроковий характер і призначені для придбання, будівництва або реконструкції житла. Вони є однією з найнадійніших форм кредитування, оскільки забезпечуються заставою

нерухомого майна, що знижує кредитні ризики банку. Автокредити належать до середньострокових видів кредитів, що видаються для придбання транспортних засобів і зазвичай також забезпечуються заставою придбаного майна. Освітні кредити мають соціально орієнтований характер, оскільки сприяють інвестуванню у людський капітал, забезпечуючи можливість фінансування навчання у вітчизняних або зарубіжних закладах освіти, часто із пільговими умовами погашення. Інвестиційні кредити фізичним особам надаються для започаткування або розвитку підприємницької діяльності, модернізації особистого господарства чи впровадження інновацій, і тому вони відіграють важливу роль у стимулюванні економічної активності населення.

За ознакою валюти кредиту банківське кредитування фізичних осіб поділяється на кредити в національній валюті та кредити в іноземній валюті [37]. Кредити в національній валюті (гривні) є найбільш поширеними в сучасній банківській практиці, оскільки вони мінімізують валютні ризики для позичальників та забезпечують стабільність обслуговування боргу в умовах коливань валютного курсу. Валютні кредити, які банки видають у доларах США, євро чи інших іноземних валютах, зазвичай беруть для купівлі імпортованих товарів, оплати навчання за кордоном або придбання нерухомості. Їхньою перевагою є нижчі процентні ставки порівняно з кредитами у гривні. Водночас головним недоліком таких позик є високий валютний ризик: у разі девальвації гривні сума боргу для позичальника може суттєво зрости. Тому під час вибору валюти кредиту важливо враховувати не лише економічні вигоди, а й рівень власної фінансової обізнаності, уміння оцінювати ризики та прогнозувати зміни в економічній ситуації.

За строками користування банківське кредитування фізичних осіб поділяється на короткострокові, середньострокові та довгострокові кредити. Короткострокові кредити (до одного року) переважно надаються для покриття поточних споживчих потреб, таких як придбання побутової техніки, оплата послуг чи тимчасове поповнення особистого бюджету, і характеризуються спрощеною процедурою оформлення та підвищеними процентними ставками.

Середньострокові кредити (від одного до трьох років) зазвичай використовуються для фінансування витрат середнього обсягу, зокрема придбання автомобіля або здійснення ремонту житла, і потребують більш ретельного аналізу платоспроможності позичальника. Довгострокові кредити (понад три роки) спрямовуються на реалізацію значних інвестиційних цілей – придбання нерухомості, будівництво житла, отримання освіти – і характеризуються нижчою ставкою відсотка, але підвищеними вимогами до забезпечення та фінансової стабільності позичальника. Такий поділ кредитів за строками дозволяє банкам ефективно управляти кредитними ризиками, а клієнтам – обирати оптимальні фінансові інструменти відповідно до своїх потреб і можливостей.

За способом надання банківське кредитування фізичних осіб поділяється на разові (разові позики) та відновлювальні (револьверні) кредити [27]. Разові кредити передбачають надання позичальнику певної суми грошових коштів одноразово, відповідно до умов кредитного договору, з фіксованим графіком погашення основного боргу та процентів. Такий спосіб надання кредиту є типовим для цільових позик – іпотечних, автомобільних, освітніх чи споживчих, коли кошти використовуються на конкретну мету, визначену договором. Відновлювальні кредити (у тому числі кредитні лінії та кредитні картки) характеризуються можливістю багаторазового використання кредитних коштів у межах установленого ліміту: після часткового або повного погашення боргу клієнт може знову користуватися коштами без необхідності повторного оформлення кредиту. Така форма кредитування забезпечує позичальнику гнучкість у користуванні фінансовими ресурсами та сприяє підтриманню платоспроможності в короткостроковому періоді. Крім того, у практиці банківського кредитування фізичних осіб застосовуються овердрафтні кредити, що надаються шляхом перевищення залишку на поточному рахунку позичальника, та онлайн-кредити, які оформлюються дистанційно з використанням електронних каналів обслуговування. Така диверсифікація способів надання кредитів зумовлена розвитком фінансових технологій і

зростанням потреб споживачів у швидкому доступі до кредитних ресурсів, що водночас потребує від банків ефективного управління ризиками, пов'язаними з автоматизацією процесів і віддаленою ідентифікацією клієнтів.

Банківське кредитування фізичних осіб здійснюється через послідовні етапи, кожен з яких має специфічну мету, методичне наповнення та практичне значення для забезпечення ефективності кредитних відносин (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Характеристика етапів порядку кредитування фізичних осіб

Етап	Основні дії	Мета/завдання	Результат
1. Звернення клієнта	Подача заявки та документів	Визначення потреби у кредиті та початковий збір інформації	Заявка на кредит прийнята до розгляду
2. Оцінка кредитоспроможності	Аналіз доходів, перевірка кредитної історії, оцінка забезпечення	Визначення фінансових можливостей позичальника та ризиків	Рішення про кредитну лінію або відмову
3. Оформлення кредитного договору	Узгодження умов кредиту, підписання договору	Формалізація прав та обов'язків сторін	Підписаний кредитний договір
4. Надання кредиту	Перерахування коштів на рахунок позичальника	Реалізація мети кредитування	Кошти надано позичальнику
5. Моніторинг та погашення	Контроль за використанням коштів, своєчасністю платежів	Мінімізація кредитних ризиків	Регулярні платежі та контроль виконання умов договору
6. Закриття кредитного договору	Погашення кредиту, повернення або анулювання забезпечення	Завершення кредитних відносин	Кредит закрито, права та зобов'язання виконано

Джерело: складено автором на основі [15, с.405; 22, с.236]

Перший етап – звернення клієнта передбачає ініціативу потенційного позичальника щодо отримання кредиту, що включає подання банку необхідних документів, заяви та інформації про доходи, ціль використання коштів, а також особисті та фінансові характеристики, що дозволяють банку попередньо оцінити потребу та відповідність позичальника базовим критеріям кредитування.

Другий етап – оцінка кредитоспроможності полягає у всебічному аналізі фінансового стану клієнта, перевірці його кредитної історії, доходів, рівня боргового навантаження, а також визначенні наявності та достатності забезпечення (якщо воно передбачене умовами кредиту), що дозволяє банку прийняти обґрунтоване рішення щодо ризиків і сумарних умов кредитування.

Третій етап – оформлення кредитного договору охоплює юридичне закріплення умов кредитування, узгодження суми кредиту, строків, процентної ставки, графіку погашення, порядку використання коштів, а також встановлення прав та обов'язків сторін, включаючи відповідальність за невиконання зобов'язань, що формалізує взаємні відносини банку та позичальника.

Четвертий етап – надання кредиту передбачає фактичне перерахування коштів на рахунок позичальника або їх надання у вигляді кредитної лінії, розстрочки чи іншого способу відповідно до умов договору, що реалізує цільове призначення кредиту та активує фінансові відносини між сторонами.

П'ятий етап – моніторинг та погашення передбачає постійний контроль банком використання кредитних коштів, своєчасності платежів, виконання умов договору та забезпечення, що дозволяє знижувати кредитні ризики та своєчасно реагувати на можливі порушення або проблеми з платоспроможністю позичальника.

Шостий етап – закриття кредитного договору є фінальним і полягає у повному погашенні кредиту, поверненні або анулюванні забезпечення, завершенні обліку кредитних операцій та підтвердженні виконання всіх прав та обов'язків, що забезпечує юридичне та фінансове завершення кредитних відносин та документальне оформлення результатів співпраці між банком і позичальником.

Таким чином, банківське кредитування населення є складним економічним процесом, який охоплює різні форми та види позик, що дозволяє банкам гнучко підходити до задоволення фінансових потреб громадян. При цьому враховується рівень їхньої платоспроможності та ступінь ризику. Чітко визначений порядок банківського кредитування фізичних осіб забезпечує злагодженість і ефективність кредитних операцій, допомагає зменшити ризики неповернення коштів і гарантує дотримання усіх законодавчих норм. У підсумку це підкреслює важливу роль банківського кредитування населення у зміцненні фінансової системи країни та підтримці економічної стабільності.

РОЗДІЛ 2

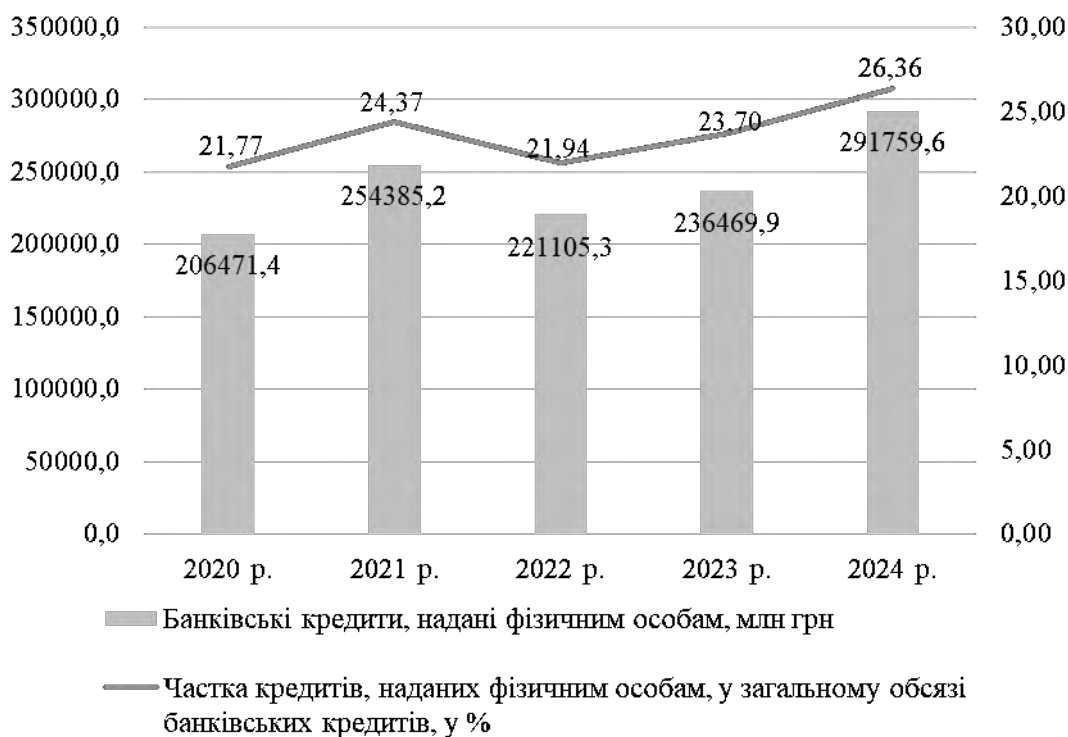
СТАН БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз тенденцій і національної специфіки банківського кредитування домогосподарств

У сучасних умовах трансформації фінансової системи України банківське кредитування домогосподарств посідає провідне місце у формуванні споживчого попиту, підтримці соціальної стабільності та стимулюванні економічного зростання. Ринок кредитів для фізичних осіб, будучи важливим сегментом фінансового ринку, відображає як рівень довіри населення до банківської системи, так і загальні тенденції розвитку національної економіки. Водночас процес кредитування домогосподарств характеризується специфічними рисами, зумовленими впливом макроекономічних чинників, соціально-демографічних особливостей, регуляторної політики держави та рівня фінансової грамотності населення. Тому здійснення аналізу банківського кредитування домогосподарств є важливим для того, щоб зрозуміти, як саме функціонує кредитний ринок України. Це дозволяє виявити його проблемні місця, оцінити зміни основних показників у динаміці та визначити, у якому напрямі варто вдосконалювати роботу банків для підвищення ефективності кредитної діяльності.

Протягом 2020-2024 років масштаби кредитів, наданих домогосподарствам України, зазнали помітних коливань. Початковий період характеризувався стриманими темпами зростання, що було зумовлено невизначеністю макроекономічної ситуації та впливом пандемічних обмежень. У подальші воєнні роки спостерігається поступове поживлення кредитної активності, зокрема в сегменті споживчих позик, що свідчить про відновлення довіри населення до банківської системи та зростання їхніх фінансових потреб. Разом із тим у 2023-2024 роках темпи приросту кредитів дещо уповільнилися, що можна пояснити підвищенням вартості кредитних ресурсів, посиленням

вимог до позичальників і загальною нестабільністю економічного середовища в умовах війни (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Динаміка кредитів, наданих домогосподарствам в Україні у 2020-2024 роках

Джерело: складено автором на основі [19]

Дані рис. 2.1 свідчать про загальну тенденцію до зростання обсягів банківських кредитів, наданих домогосподарствам. Так, протягом 2020-2024 років цей показник збільшився з 206,5 млрд грн до 291,8 млрд грн, або на 41,3%. Динаміка банківського кредитування фізичних осіб мала певні коливання. У 2022 році обсяги кредитів громадянам зменшилися на 13,1% порівняно з 2021 роком, що пояснюється наслідками воєнних дій та зниженням загальної економічної активності. Водночас уже з 2023 року почалося поступове відновлення кредитного ринку, що свідчить про пристосування банків до нових умов і відновлення фінансової стійкості банківської системи.

Крім того, частка кредитів, наданих фізичним особам, у загальному обсязі банківського кредитування зросла з 21,77% у 2020 році до 26,36% у 2024 році внаслідок зменшення фінансових ресурсів громадян у кризових умовах.

Зазначене вказує на зростання ролі домогосподарств у структурі кредитного портфеля банків, що пов'язано з підвищенням споживчої активності, розвитком іпотечного кредитування та зростанням довіри населення до банківської системи.

Загальний обсяг банківських кредитів за аналізований період зріс з 948,4 млрд грн до 1106,8 млрд грн, тобто на 16,7%. Водночас темпи приросту кредитів, наданих фізичним особам, були вищими, ніж загальні, що вказує на випереджальний розвиток цього сегмента ринку.

Динаміка та структура кредитів, наданих домогосподарствам за їх видами, засвідчує стабільне зростання кредитної активності фізичних осіб в Україні у 2020-2024 роках в умовах воєнного та економічного тиску. Споживчі кредити залишалися домінуючими, але відбувалося поступове відновлення ринку іпотеки та нерухомості, а також зростання частки інших видів позик, що відображає адаптацію населення до нових економічних умов та потреб (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка та структура кредитів, наданих домогосподарствам за їх видами в Україні у 2020-2024 роках

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %
Споживчі кредити	170,7	82,7	214,1	84,2	188,7	85,3	196,1	82,9	237,3	81,3
На придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості	28,9	14,0	28,6	11,2	21,3	9,6	26,5	11,2	37,1	12,7
Інші кредити	6,8	3,3	11,7	4,6	11,1	5,0	13,9	5,9	17,4	6,0
Всього	206,5	100	254,4	100	221,1	100	236,5	100	291,8	100

Джерело: складено автором на основі [19]

Як показують дані табл. 2.1, споживчі кредити залишалися домінуючою категорією у структурі кредитного портфелю домогосподарств. Їх частка у загальному обсязі коливалася в межах 81-85%, що вказує на стабільно високий попит населення на споживче фінансування. Примітно, що абсолютна сума

споживчих кредитів зростає з 170,72 млрд грн у 2020 р. до 237,25 млрд грн у 2024 р., що становить приріст понад 39%.

Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості демонстрували меншу частку в структурі (від 9,65% до 14,01%), але водночас у 2024 році відбулося суттєве збільшення абсолютного обсягу таких кредитів до 37,06 млрд грн, що свідчить про відновлення активності у секторі нерухомості.

Інші кредити мають найменшу частку у структурі (3,31-5,98%), однак тенденція зростання у абсолютних величинах (з 6,83 млрд грн у 2020 р. до 17,44 млрд грн у 2024 р.) вказує на розширення різноманітності кредитних продуктів для домогосподарств.

Динаміка та структура кредитів, наданих домогосподарствам у розрізі строків, демонструє поступове відновлення довіри населення до банків в Україні у 2020-2024 роках, однак структура кредитів залишалася переважно короткотерміною, що свідчить про обережність як банків, так і позичальників у довгострокових зобов'язаннях (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка та структура кредитів, наданих домогосподарствам у розрізі строків в Україні у 2020-2024 роках

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %
Кредити до 1 року	90,8	44,0	117,3	46,1	111,1	50,2	128,4	54,3	161,3	55,3
Кредити від 1 року до 5 років	64,6	31,3	86,9	34,2	65,4	29,6	58,1	24,6	71,5	24,5
Кредити від 5 років до 10 років	29,9	14,5	29,1	11,4	27,7	12,5	26,9	11,4	25,1	8,6
Кредити понад 10 років	21,2	10,3	21,0	8,3	17,0	7,7	22,9	9,7	33,9	11,6
Всього	206,5	100	254,4	100	221,1	100	236,5	100	291,8	100

Джерело: складено автором на основі [19]

За даними табл. 2.2 видно, що кредити до 1 року, надані домогосподарствам в Україні, посідали провідне місце у структурі протягом

усього періоду. Їх частка зросла з 44,0% у 2020 р. до 55,3% у 2024 р., а обсяг – із 90,8 млрд грн до 161,3 млрд грн. Така тенденція зумовлена кількома чинниками, серед яких зростання попиту на короткострокові споживчі кредити, особливо у періоди нестабільності, коли домогосподарства віддають перевагу швидким позикам для поточних потреб, обережність банків, які за умов економічних ризиків схильні кредитувати населення на коротші терміни, щоб знизити ризики неповернення, а також розвитком онлайн-кредитування та фінтех-сервісів, які переважно пропонують саме короткострокові продукти.

Частка кредитів від 1 до 5 років, наданих домогосподарствам в Україні, протягом періоду зменшилася з 31,3% до 24,5%, а їх обсяг у 2024 році становив 71,5 млрд грн. Після піку у 2021 році (86,9 млрд грн) спостерігається поступове скорочення. Це пов'язано із підвищенням вартості кредитних ресурсів, невизначеністю економічної ситуації та зниженням спроможності населення брати на себе середньострокові зобов'язання.

Питома вага кредитів від 5 до 10 років, наданих домогосподарствам в Україні, знизилася з 14,5% у 2020 р. до 8,6% у 2024 р., а обсяги – з 29,9 млрд грн до 25,1 млрд грн. Така динаміка пояснюється зменшенням інтересу до довгострокових кредитних зобов'язань, насамперед через зростання кредитних ставок, економічну нестабільність і ризики втрати доходів.

Попри те, частка кредитів понад 10 років, наданих домогосподарствам в Україні, залишалася найменшою, у 2024 році вона зросла до 11,6%, а сума таких кредитів – до 33,9 млрд грн, що є найбільшим показником за досліджуваній період. Це свідчить про поступове пожвавлення іпотечного ринку, відновлення довіри населення до банківської системи та появу державних програм підтримки придбання житла.

Динаміка та структура кредитів, наданих домогосподарствам у розрізі валют, показує, що валютна структура їх кредитного портфеля зазнала суттєвих змін у напрямі повної переорієнтації на кредити у національній валюті. Така тенденція відображає як макрофінансову політику держави, спрямовану на зміцнення гривні, так і поступове підвищення фінансової грамотності населення, яке все частіше віддає перевагу позикам без валютних ризиків (табл. 2.3).

Динаміка та структура кредитів, наданих домогосподарствам у розрізі валют в Україні у 2020-2024 роках

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %	Сума, млрд грн	Частка, %
Кредити в гривні	174,4	84,5	232,9	91,6	207,6	93,9	224,0	94,7	280,1	96,0
Кредити доларах США	29,3	14,2	19,9	7,8	12,2	5,5	11,2	4,8	10,5	3,6
Кредити від євро	1,3	0,6	0,9	0,4	0,6	0,3	0,6	0,2	0,6	0,2
Кредити в інших валютах	1,4	0,7	0,7	0,3	0,7	0,3	0,6	0,3	0,6	0,2
Всього	206,5	100	254,4	100	221,1	100	236,5	100	291,8	100

Джерело: складено автором на основі [19]

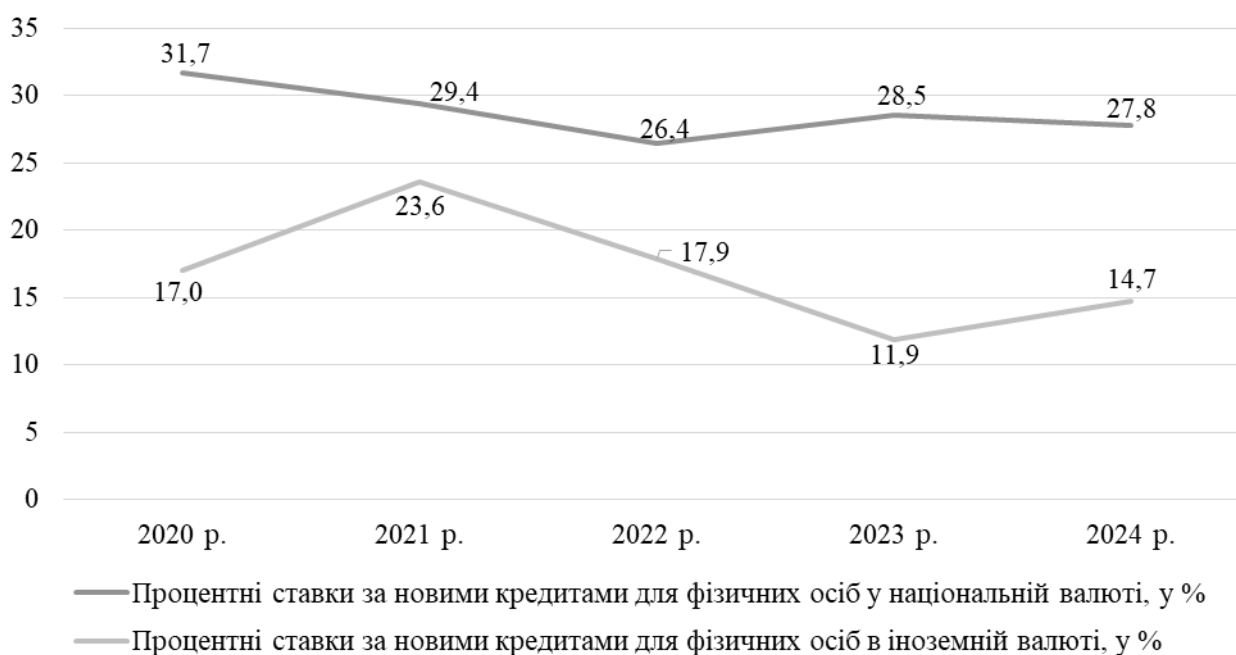
Як демонструють дані табл. 2.3, кредити, надані домогосподарствам в національній валюті, протягом аналізованого періоду стабільно зростали – з 174,4 млрд грн у 2020 році до 280,1 млрд грн у 2024 році. Їхня частка у загальному обсязі кредитів зросла з 84,5% до 96,0%. Така динаміка свідчить про зміцнення довіри населення до гривні, а також про ефективність політики Національного банку України, спрямованої на дедоларизацію економіки. Крім того, значну роль відіграли обмеження на валютне кредитування населення, спрямовані на зниження валютних ризиків як для позичальників, так і для банків.

Натомість кредити, надані домогосподарствам у доларах США, скоротилися більш ніж утричі – з 29,3 млрд грн у 2020 році до 10,5 млрд грн у 2024 році, а їхня частка зменшилася з 14,2 % до 3,6 %. Такий спад пояснюється як коливаннями валютного курсу, так і посиленням регуляторних вимог до надання валютних позик фізичним особам. Додатковим чинником стало зниження платоспроможності позичальників, коли валютні зобов'язання ставали надмірно ризикованими через девальваційні очікування.

Обсяг кредитів у євро протягом аналізованого періоду залишався незначним і стабільним – у межах 0,6-1,3 млрд грн, а їхня частка скоротилася з

0,6% у 2020 році до 0,2% у 2024 році. Подібна ситуація характерна і для кредитів в інших валютах, частка яких також знизилася з 0,7% до 0,2%. Такий низький рівень валютного кредитування у євро та інших валютах зумовлений як мінімальним попитом з боку населення, так і відсутністю масових валютних доходів у більшості домогосподарств.

Упродовж 2020-2024 років процентні ставки за кредитами для домогосподарств в Україні демонстрували певну волатильність, що обумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми факторами – війною, коливанням інфляції, зміною облікової ставки Національного банку України та валютними ризиками. Простежувалася чітка тенденція до стабілізації вартості кредитних ресурсів у національній валюті та зменшення ролі валютного кредитування. Це свідчить про посилення довіри населення до гривні, макрофінансову стабілізацію та підвищення ефективності монетарної політики держави (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Динаміка процентних ставок за кредитами для домогосподарств в Україні у 2020-2024 роках

Джерело: складено автором на основі [19]

У 2020 році середня процентна ставка за новими кредитами для фізичних осіб у національній валюті становила 31,7%, тоді як за кредитами в іноземній

валюті – 17,0 %. Такий значний розрив пояснюється високою вартістю гривневих ресурсів, обумовленою підвищеними інфляційними очікуваннями та ризиками, притаманними періоду пандемії. Банки в цей час прагнули компенсувати валютні та кредитні ризики шляхом встановлення підвищених ставок у гривні.

У 2021 році відбувалося певне зниження ставок у національній валюті до 29,4%, що говорить про часткову стабілізацію грошово-кредитного ринку та пом'якшення монетарної політики Національного банку України. Заразом ставки за кредитами в іноземній валюті підвищились до 23,6%, що обумовлювалося зміною валютних курсів та посиленням вимог до валютного кредитування у зв'язку з глобальною невизначеністю на фінансових ринках.

У 2022 році, на тлі початку повномасштабного вторгнення та зростання економічної нестабільності, процентні ставки за гривневими кредитами знизилися до 26,4%, а за валютними – до 17,9%. Це відбулося внаслідок зменшення обсягів кредитування та переорієнтації банків на підтримку платоспроможних позичальників, а також дії програм державного стимулювання, спрямованих на утримання кредитної активності населення.

У 2023 році ставки за гривневими кредитами збільшилися до 28,5%, що обумовлено високим рівнем базової облікової ставки Національного банку України, орієнтованої на стримування інфляції. Водночас ставки за валютними кредитами істотно знизилися – до 11,9 %, що стало наслідком обмеження валютного кредитування, зниження попиту на такі позики та стабілізацією курсу національної валюти в умовах жорсткої монетарної політики.

У 2024 році відбулося незначне зниження процентних ставок за кредитами у гривні до 27,8%, що є свідченням поступового відновлення економічної активності та зменшення інфляційного тиску. У той же час ставки за валютними кредитами зросли до 14,7%, що, пов'язано з підвищенням ризиків на міжнародних фінансових ринках та збереженням низького рівня довіри до іноземних валютних операцій серед домогосподарств.

Отже, протягом 2020-2024 років банківське кредитування домогосподарств в Україні поступово стабілізувалося та пристосувалося до економічних викликів.

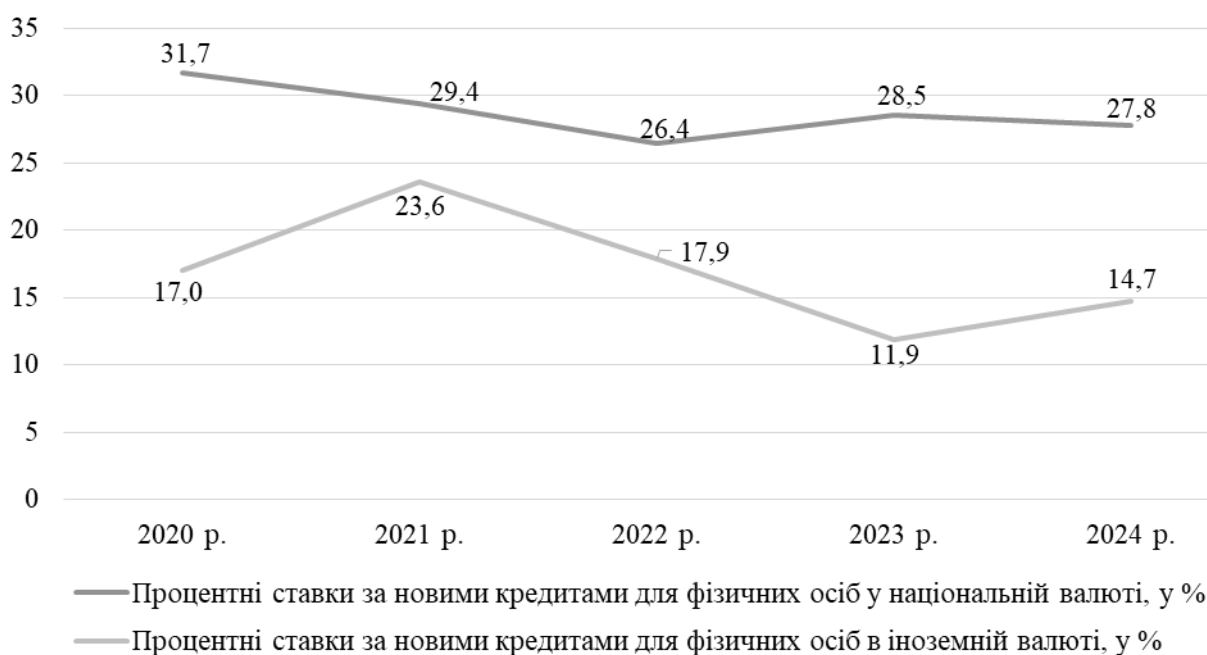
Спостерігалось зростання частки кредитів у національній валюті, що вказувало на підвищення довіри населення до гривні та результативність політики дедоларизації. Паралельно з цим знижувалися процентні ставки, а кредитна активність населення поступово відновлювалася. Загалом дані тенденції свідчать про формування позитивних змін на ринку банківського кредитування фізичних осіб та зміцнення фінансової стабільності банківського сектору.

2.2. Оцінка ролі АТ КБ «ПриватБанк» у забезпеченні доступу населення до кредитних ресурсів

У сучасних умовах розвитку фінансової системи України банківське кредитування населення виступає одним із ключових чинників стимулювання економічної активності, забезпечення споживчого попиту та підвищення рівня добробуту домогосподарств. Особливе місце у цьому процесі посідає АТ КБ «ПриватБанк» – найбільша фінансова установа країни, яка має розгалужену мережу відділень, розвинену цифрову інфраструктуру та значну частку на ринку роздрібного кредитування.

Завдяки масштабам своєї діяльності та високій фінансовій стійкості, АТ КБ «ПриватБанк» посідає провідне місце у створенні доступного кредитного середовища для населення. Банк надає споживчі, іпотечні та інші види кредитів на умовах, що враховують потреби клієнтів. Крім того, він активно впроваджує новітні цифрові рішення, розвиває дистанційні сервіси та кредитні програми лояльності, що сприяє розширенню фінансової доступності для громадян України.

У структурі діяльності АТ КБ «ПриватБанк» кредити фізичним особам традиційно становлять одну з ключових складових, оскільки саме роздрібне кредитування формує основу взаємодії банку з домогосподарствами, стимулює внутрішній попит і сприяє економічному зростанню. Незважаючи на зовнішні виклики у 2020-2024 роках, банк зберіг провідні позиції на ринку роздрібного кредитування, забезпечуючи широкий доступ населення до фінансових ресурсів (рис. 2.3).

**Рис. 2.3. Динаміка кредитів, наданих фізичним особам
АТ КБ «ПриватБанк» у 2020-2024 роках**

Джерело: складено автором на основі [23]

За даними рис. 2.3 видно, що у 2020 році обсяг кредитів, наданих фізичним особам АТ КБ «ПриватБанк», становив 53839 млн грн, що відповідало 81,3% від загального кредитного портфеля банку. Така висока частка свідчить про орієнтацію установи на роздрібний сегмент та активну підтримку споживчого попиту навіть у період економічної нестабільності, спричиненої пандемією COVID-19.

У 2021 році обсяг кредитів, наданих фізичним особам АТ КБ «ПриватБанк», збільшився до 60994 млн грн, однак їх частка в загальному кредитному портфелі зменшилася до 79,2%. Зазначене пояснюється активізацією корпоративного кредитування та розширенням програм фінансування бізнесу, що свідчить про прагнення банку збалансувати свою кредитну діяльність і знизити залежність від роздрібною сегмента.

У 2022 році, в умовах початку повномасштабної війни, кредитування населення АТ КБ «ПриватБанк» скоротилося до 54739 млн грн, а його частка в загальному кредитному портфелі зменшилася до 67,3%. Таке зниження було зумовлене падінням доходів населення, зростанням кредитних ризиків,

тимчасовим згортанням частини програм кредитування та фокусом банку на збереженні фінансової стабільності.

У 2023 році кредитна активність поступово почала відновлюватися: обсяг кредитів фізичним особам АТ КБ «ПриватБанк» зріс до 70767 млн грн, а їх частка стабілізувалася на рівні 68,0%. Позитивна динаміка стала результатом реалізації державних програм підтримки споживачів, зокрема пільгового кредитування, а також розвитку онлайн-сервісів, які спростили процес отримання кредитів і підвищили доступність банківських послуг.

У 2024 році тенденція до зростання продовжилася: кредити, надані фізичним особам, досягли 86675 млн грн, що на 22,5% більше порівняно з попереднім роком. Хоча частка цього сегмента в загальному обсязі кредитів залишилася незмінною (68,0%), що свідчить про пропорційне зростання як роздрібного, так і корпоративного кредитування. Збільшення обсягів кредитів пояснюється частковим відновленням економічної активності, підвищенням довіри населення до банківської системи та зниженням реальних ставок за споживчими кредитами.

Протягом 2020-2024 років структура кредитів, наданих фізичним особам АТ КБ «ПриватБанк», зазнала помітних трансформацій. Якщо на початку періоду домінували короткострокові карткові кредити, то наприкінці спостерігається тенденція до поступового зростання довгострокових сегментів – іпотечного та автокредитування. Це свідчить про відновлення фінансової стабільності, зміцнення довіри населення до банківської системи та розширення кредитних можливостей домогосподарств (табл. 2.4).

Як показують дані табл. 2.4, у 2020 році загальний обсяг кредитів, наданих фізичним особам АТ КБ «ПриватБанк», становив 53839 млн грн, з яких 75,4% припадало на кредити за кредитними картками. Це свідчить про домінування короткострокового споживчого кредитування, що забезпечує банку високу оборотність коштів і мінімізує ризики неповернення. Споживчі кредити становили 17,8%, а іпотечні – 6,5%, що вказує на обмежений розвиток довгострокових позик унаслідок невизначеності економічного середовища та низької платоспроможності населення.

Динаміка та структура кредитів, наданих АТ КБ «ПриватБанк» фізичним особам за їх видами у 2020-2024 роках

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	Сума, млн грн	Частка, %	Сума, млн грн	Частка, %	Сума, млн грн	Частка, %	Сума, млн грн	Частка, %	Сума, млн грн	Частка, %
Кредитні картки	40609	75,4	45314	74,3	46593	85,1	54500	77,0	62703	72,3
Споживчі кредити	9566	17,8	9858	16,2	3912	7,1	9764	13,8	12738	14,7
Іпотечні кредити	3500	6,5	5345	8,8	3880	7,1	5618	7,9	8559	9,9
Кредити на придбання автомобіля	35	0,1	394	0,6	328	0,6	885	1,3	2675	3,1
Інші кредити	129	0,2	83	0,1	26	0,0	0	0	0	0
Всього	53839	100	60994	100	54739	100	70767	100	86675	100

Джерело: складено автором на основі [23]

У 2021 році кредитний портфель фізичних осіб зріс до 60994 млн грн, при цьому структура залишалася подібною: 74,3% – кредитні картки, 16,2% – споживчі кредити, 8,8% – іпотечні позики. Така тенденція демонструє поступове зростання інтересу до житлового кредитування, що могло бути зумовлене зниженням ставок та державною підтримкою іпотечних програм. Водночас питома вага кредитів на придбання автомобілів почала зростати (до 0,6%), що свідчить про часткове пожвавлення ринку автокредитування.

У 2022 році, на тлі початку повномасштабної війни, загальний обсяг кредитів скоротився до 54739 млн грн, але структура портфеля зазнала суттєвих змін. Частка кредитних карток різко зросла до 85,1%, тоді як споживчі кредити зменшилися до 7,1%, а іпотечні – до 7,1 %. Така концентрація пояснюється тим, що банк обмежив видачу нових довгострокових кредитів і зосередився на підтриманні ліквідності через короткострокові продукти, зокрема кредитні ліміти на картках. Зниження довіри населення та скорочення інвестиційних можливостей зумовили різке падіння попиту на іпотеку й автокредити.

У 2023 році розміри кредитів фізичним особам збільшилися до 70767 млн грн, що свідчить про часткове відновлення кредитного ринку. Частка кредитних

карток знизилася до 77,0%, а споживчі кредити зросли до 13,8%, що свідчить про поступове повернення банку до традиційних форм кредитування населення. Іпотечні позики також дещо зросли (до 7,9%), що може бути результатом державних програм підтримки житла для внутрішньо переміщених осіб. Значним є збільшення кредитів на придбання автомобіля – з 0,6 % до 1,3 %, що свідчить про поживлення цього сегмента ринку.

У 2024 році позитивна тенденція продовжилася. Загальний обсяг кредитів зріс до 86675 млн грн, причому зберігався високий рівень диверсифікації портфеля. Кредити за картками становили 72,3%, що свідчить про зменшення залежності банку від цього виду позик. Натомість зросла частка іпотечних кредитів (9,9%) і кредитів на придбання автомобіля (3,1%), що вказує на відновлення довіри населення до довгострокових фінансових інструментів. Споживчі кредити також демонстрували стабільне зростання (до 14,7%), що підтверджує підвищення платоспроможності клієнтів і зростання попиту на товари тривалого користування.

Картка «Універсальна» та її преміальна версія «Універсальна Gold» є найбільш популярними кредитними продуктами для фізичних осіб, які надає АТ КБ «ПриватБанк». Основною метою цих карток є забезпечення доступу до кредитних коштів з можливістю гнучкого користування та здійснення платежів і переказів, що відповідає сучасним потребам населення у швидкому і зручному управлінні особистими фінансами. Валютним базисом для картки «Універсальна» є гривня (UAH), тоді як «Універсальна Gold» доступна в гривнях, а також у доларах США (USD) та євро (EUR), що дозволяє задовольнити потреби клієнтів у мультивалютних операціях.

Користування кредитом та операційне обслуговування передбачає нарахування обов'язкового щомісячного платежу у розмірі 5% від заборгованості (мінімум 100 грн) для регулярного погашення, із зазначенням, що сума платежу не може бути меншою за нараховані проценти за попередній місяць користування кредитом. У разі прострочки платежів, починаючи з другого місяця невиконання зобов'язань, мінімальний щомісячний платіж

збільшується до 10% від заборгованості, але не менше 100 грн та не менше нарахованих відсотків за попередній місяць.

Процентні ставки за користування кредитом різняться залежно від терміну користування. Пільговий період становить до 55 днів із практично нульовою ставкою – 0,00001%. Після закінчення цього періоду застосовуються стандартні ставки: для картки «Універсальна» – 3,5% на місяць (42% річних), для «Універсальна Gold» – 3,4% на місяць (40,8% річних). У разі прострочення виконання зобов'язань ставки значно зростають: до 01.08.2020 для картки «Універсальна» – 7,2% на місяць (86,4% річних), для Gold – 7% на місяць (84% річних); після цієї дати відповідно 7% та 6,8% на місяць. Варто зазначити, що з 01.03.2020 застосування цих ставок тимчасово призупинене відповідно до Закону України «Про споживче кредитування» на період воєнного стану та 30 днів після його завершення.

Несанкціонований овердрафт передбачає окрему процентну ставку для договорів в іноземній валюті – 1,8% на місяць (21,6% річних). У разі непогашення овердрафту до кінця наступного місяця ставка зростає до 3,6% на місяць (43,2% річних), що відповідає ч. 2 ст. 625 Цивільного кодексу України.

Кредит готівкою від АТ КБ «ПриватБанк» є зручним і гнучким фінансовим інструментом для фізичних осіб, який дає можливість швидко отримати кошти на будь-які потреби в онлайн-режимі. Продукт розроблений для оперативного задоволення фінансових запитів клієнтів і надає доступ до готівки без потреби відвідувати відділення банку. Отримані кошти автоматично зараховуються на картковий рахунок, а клієнт може безвідсотково знімати їх у будь-який момент.

Кредит можна оформити на фіксований термін – 10, 20, 36 або 60 місяців, що дозволяє обрати найзручніший графік погашення відповідно до особистих фінансових можливостей. Максимальна сума становить до 500000 гривень і визначається індивідуально, з урахуванням кредитної історії, рівня доходів та фінансової надійності позичальника.

Процентна ставка за користування кредитом визначається середньою

денною ставкою – до 0,06% на день, що еквівалентно 34% річних на залишок заборгованості. Реальна річна процентна ставка може сягати до 40,48% залежно від строку кредитування, що відображає повні витрати клієнта на користування кредитом. Важливою особливістю продукту є відсутність мінімального першого внеску – клієнт може отримати кошти без початкових платежів, що підвищує доступність кредиту для широкого кола користувачів.

АТ КБ «ПриватБанк» пропонує також цільові кредитні продукти для фізичних осіб, серед яких [23]:

1. «ЄОселя» – кредитний продукт, що реалізується в рамках державної програми іпотечного кредитування, спрямований на забезпечення фізичних осіб доступним фінансуванням для придбання або будівництва житла. Програма передбачає пільгові умови кредитування та державну підтримку, що робить житлове кредитування більш доступним для широкого кола громадян.

2. «Джерела енергії» – державна ініціатива фінансової підтримки фізичних осіб, спрямована на стимулювання придбання та використання альтернативних джерел енергії, зокрема сонячних панелей, теплових насосів і обладнання для переробки біомаси. Завдяки цій програмі громадяни можуть зменшити витрати на традиційні енергоресурси та зробити свій побут більш енергоефективним, водночас підтримуючи розвиток зеленої енергетики в Україні.

3. «ЕнергоГрант» – програма підтримки енергетичної безпеки, що реалізується за участю Європейського банку реконструкції та розвитку. Кредит спрямований на фінансування заходів із підвищення енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії, забезпечуючи фізичних осіб доступними умовами фінансування інвестицій у «зелену» енергетику.

Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» відіграє ключову роль у забезпеченні населення України доступом до кредитних ресурсів. Протягом 2020-2024 років банк демонстрував стабільне зростання обсягів роздрібного кредитування, водночас адаптуючи структуру портфеля до економічних умов та потреб клієнтів, що відобразалося у зростанні частки іпотечних та автокредитів поряд із популярними картковими продуктами.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

3.1. Інноваційні кредитні продукти для населення та їх роль у підвищенні фінансової інклюзії

У нинішніх реаліях розвитку фінансового ринку України особливого значення набуває розширення доступу населення до кредитних ресурсів, адже це є важливою передумовою активізації економічних процесів та зростання споживчого попиту. Інноваційні кредитні продукти, розроблені із використанням новітніх технологій і цифрових платформ, стають дієвим механізмом фінансової інклюзії, що дозволяє залучати до банківської системи громадян, які раніше мали обмежений доступ до фінансових послуг.

Розвиток онлайн-банкінгу, мобільних застосунків та дистанційного обслуговування суттєво спрощує процедуру отримання кредитів, мінімізує часові витрати та підвищує зручність для клієнтів. У сфері роздрібного кредитування такі інноваційні рішення забезпечують не лише швидкий і безпечний доступ до фінансування, а й пропонують індивідуальні умови погашення, гнучкі процентні ставки та можливість участі у державних програмах фінансової підтримки.

Інноваційні кредитні продукти для фізичних осіб є сучасними фінансовими інструментами, що поєднують технологічні інновації, адаптивні умови обслуговування та цифрові сервіси, орієнтовані на підвищення зручності та доступності кредитування. До таких продуктів належать мобільні та віртуальні кредитні картки, онлайн-кредити готівкою, кредити з динамічними ставками, а також спеціалізовані програми фінансування житла, освіти, енергоефективних проєктів та малого бізнесу. Основними характеристиками цих продуктів є: швидкий процес оформлення через електронні канали, гнучкі терміни та графіки погашення, персоналізація умов на основі аналізу

фінансової поведінки клієнта, а також інтеграція з державними або міжнародними програмами підтримки (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика інноваційних кредитних продуктів для населення

Кредитний продукт	Основні характеристики	Технологічні інновації	Мета та вплив на фінансову інклюзію
Мобільні кредитні картки	Пластикові або віртуальні картки з функціями кредиту; доступ до коштів через мобільний додаток	Мобільні додатки, NFC-платежі, push-повідомлення	Забезпечують швидкий доступ до коштів, зменшують бар'єри для користування банківськими послугами
Онлайн-кредити готівкою	Кредити, оформлені дистанційно, кошти зараховуються на картку або рахунок	Онлайн-заявки, електронна ідентифікація, цифровий підпис	Доступність для населення без необхідності відвідування відділень, підвищення швидкості та прозорості кредитування
Кредити з динамічними ставками	Процентні ставки змінюються відповідно до поведінки позичальника або ринкових умов	Big Data, AI для оцінки ризиків та кредитної історії	Мотивують відповідальне користування кредитом, забезпечують доступ до більш вигідних умов для надійних позичальників
Іпотечні та освітні кредити з цифровим супроводом	Довгострокові цільові кредити для житла або освіти	Онлайн-оформлення, інтеграція з державними програмами підтримки	Підвищують доступність фінансування для житла та освіти, сприяють соціальній фінансовій інклюзії
Програми фінансування енергоефективності	Кредити на встановлення «зелених» технологій (сонячні панелі, теплові насоси)	Онлайн-заявки, цифровий моніторинг ефективності	Сприяють економії ресурсів, стимулюють екологічно відповідальне використання кредитних ресурсів

Джерело: складено автором на основі [1; 25]

Запровадження інноваційних кредитних продуктів відкриває банкам можливість залучати нові категорії клієнтів – передусім молодь, фрілансерів і тих громадян, які раніше не користувалися послугами банків. Такі продукти сприяють підвищенню рівня фінансової інклюзії, адже зменшують бар'єри для доступу до кредитів, роблять фінансові операції більш прозорими та формують культуру відповідального використання позикових коштів серед населення.

Мобільні кредитні картки є прикладом сучасного цифрового інструменту, що поєднує переваги традиційних банківських продуктів із функціональністю онлайн-банкінгу. Вони дозволяють клієнтам швидко отримувати доступ до

кредитних ресурсів через мобільний застосунок, здійснювати платежі та перекази, а також контролювати власні витрати у зручному форматі. Завдяки цьому такі інструменти сприяють залученню до банківської системи ширшого кола користувачів, особливо тих, хто має обмежений доступ до класичних фінансових послуг.

Переваги мобільних кредитних карток полягають у такому [30, с.387]:

- 1) доступність та швидкість – оформлення картки та управління кредитом можливі цілодобово через мобільний додаток;
- 2) прозорість фінансових операцій – клієнт може відстежувати всі витрати та платежі в реальному часі, що підвищує фінансову дисципліну;
- 3) гнучкість користування – можливість контролю лімітів, автоматичні повідомлення про платежі та інтеграція з іншими цифровими сервісами;
- 4) підвищення фінансової грамотності – системи аналітики та персональні рекомендації допомагають клієнтам більш усвідомлено використовувати кредитні ресурси;
- 5) підтримка мультивалютних операцій – сучасні картки дозволяють здійснювати транзакції у різних валютах, що важливо для міжнародних платежів.

Однак, на наш погляд, мобільні кредитні картки мають низку недоліків:

- 1) залежність від цифрових технологій – необхідність наявності смартфона та доступу до Інтернету, що може обмежувати певні групи населення;
- 2) ризики кібербезпеки – можливість шахрайських операцій та несанкціонованого доступу до коштів;
- 3) психологічне сприйняття кредиту – дистанційне користування може знижувати усвідомленість боргових зобов'язань та стимулювати надмірні витрати.

Мобільні кредитні картки мають значний потенціал розвитку в умовах активної цифровізації фінансового сектору. Основні перспективні напрями включають впровадження штучного інтелекту для персоналізації кредитних пропозицій, посилення безпеки операцій за допомогою біометричної ідентифікації, а також розширення функцій управління особистими фінансами. Важливим є й залучення нових груп клієнтів – зокрема мешканців регіонів із низьким рівнем фінансової інклюзії. Окрім того, впровадження

мультивалютних карток та їх інтеграція з державними й міжнародними програмами підтримки підвищують доступність кредитних ресурсів для населення та сприятимуть стимулюванню економічної активності.

Онлайн-кредити готівкою є сучасним різновидом споживчого кредитування, який забезпечує фізичним особам можливість отримати необхідні кошти дистанційно, без відвідування банківських відділень. Гроші зараховуються безпосередньо на банківську картку або рахунок клієнта, з можливістю їх зняття у будь-який зручний момент. Такий формат кредитування робить фінансові послуги більш доступними, забезпечуючи швидкість і комфорт, а також сприяє підвищенню рівня фінансової інклюзії, особливо серед верств населення, які раніше були обмежені у доступі до традиційних банківських продуктів.

Переваги онлайн-кредитів готівкою характеризують [26, с.244]:

- 1) швидкість і зручність – оформлення кредиту відбувається дистанційно, кошти нараховуються миттєво;
- 2) доступність – мінімальні вимоги до документів та перший внесок відсутній, що розширює коло потенційних користувачів;
- 3) гнучкість умов – можливість вибору строку кредитування та графіку погашення, адаптованого до фінансових можливостей клієнта;
- 4) прозорість умов – чіткі ставки та платежі, можливість контролю залишку та боргових зобов'язань через онлайн-сервіси;
- 5) зменшення географічних бар'єрів – клієнти з віддалених регіонів можуть користуватися продуктом на рівних умовах.

Серед неділіків онлайн-кредитів готівкою ми виокремлюємо: 1) ризики цифрової безпеки – можливість шахрайських операцій, викрадення персональних даних та несанкціонованого доступу до коштів; 2) вища вартість кредиту – реальна річна процентна ставка може бути вищою, ніж у традиційних кредитах, через ризики дистанційного кредитування; 3) психологічне сприйняття боргу – легкість оформлення може стимулювати надмірне або необдумане використання кредитних ресурсів.

Онлайн-кредити готівкою мають суттєвий потенціал розвитку в умовах цифрової трансформації фінансового сектору. Серед ключових напрямів

удосконалення варто виділити інтеграцію з мобільними банківськими додатками та системами штучного інтелекту для більш точної оцінки кредитоспроможності клієнтів, упровадження біометричної та багаторівневої аутентифікації задля підвищення безпеки операцій, а також розширення доступу користувачів до державних і міжнародних програм фінансової підтримки. Подальший розвиток цього інструменту сприятиме не лише зростанню рівня фінансової інклюзії населення, а й активізації економічної діяльності та формуванню культури відповідального користування кредитними ресурсами.

Кредити з динамічними ставками становлять інноваційну форму роздрібного кредитування, за якої процентна ставка змінюється залежно від фінансової поведінки позичальника, його кредитної історії або ринкових тенденцій. Такий підхід дає змогу банкам точніше оцінювати кредитні ризики, пропонувати гнучкі та персоналізовані умови обслуговування, а також заохочувати клієнтів до дотримання фінансової дисципліни. Для фізичних осіб кредити з динамічними ставками відкривають можливість отримання доступних і адаптивних фінансових ресурсів, що сприяє підвищенню рівня фінансової інклюзії та залученню до кредитного ринку клієнтів із різним рівнем доходів і кредитного досвіду.

До переваг кредитів з динамічними ставками, на наш погляд, належать:

- 1) індивідуалізація умов кредитування – ставка змінюється відповідно до поведінки клієнта, що дозволяє надійним позичальникам отримувати більш вигідні умови;
- 2) мотивація до відповідального користування кредитом – прозора система заохочень за своєчасне погашення підвищує фінансову дисципліну;
- 3) оптимізація ризиків для банку – зменшення неповернення кредитів завдяки диференційованому підходу до клієнтів;
- 4) підвищення доступності кредитних ресурсів – навіть клієнти з обмеженою історією кредитування можуть отримати позику на умовах, адаптованих до їх фінансових можливостей.

Недоліки кредитів з динамічними ставками охоплюють [14, с.301]:

- 1) складність розрахунків та прогнозування – зміна ставок може створювати

складності для позичальників у плануванні платежів; 2) психологічний ефект невизначеності – клієнти можуть відчувати стрес через коливання процентної ставки, що впливає на довіру до продукту; 3) вимоги до технологічної інфраструктури – ефективне застосування потребує інтеграції систем штучного інтелекту та аналітики, що підвищує витрати банку.

Кредити з динамічними ставками демонструють значний потенціал як у світовій, так і в українській практиці роздрібного банкінгу. Серед ключових напрямів їх подальшого розвитку можна виокремити застосування технологій штучного інтелекту для глибшого аналізу кредитної поведінки позичальників, інтеграцію з мобільними додатками та цифровими платформами з метою підвищення прозорості фінансових операцій, а також розроблення програм заохочення клієнтів до відповідального виконання зобов'язань. Упровадження таких механізмів сприятиме розширенню фінансової інклюзії, забезпечуючи доступ до персоналізованих кредитних продуктів ширшому колу громадян, і водночас стимулюватиме економічну активність через формування культури ефективного використання фінансових ресурсів.

Іпотечні та освітні кредити з цифровим супроводом є сучасною формою цільового фінансування, що поєднує традиційні банківські інструменти з можливостями дистанційного управління та автоматизованого моніторингу виконання зобов'язань. Такий продукт надає позичальникам можливість подавати заявки, контролювати стан кредиту, здійснювати платежі та отримувати консультації в онлайн-режимі через інтегровані цифрові сервіси. Подібний формат взаємодії забезпечує зручність і прозорість кредитного процесу, водночас розширюючи доступ до довгострокових фінансових ресурсів для населення, зокрема для мешканців віддалених територій або осіб з обмеженим доступом до традиційних банківських установ.

Ми вважаємо, що перевагами іпотечних та освітніх кредитів з цифровим супроводом є: 1) дистанційний доступ – можливість оформлення та управління кредитом онлайн без відвідування банку. 2) прозорість та контроль – цифрові сервіси забезпечують моніторинг платежів, графіку погашення та залишку боргу

в реальному часі; 3) індивідуалізація продукту – адаптація умов кредитування до фінансових можливостей клієнта та цілей позики; 4) сприяння довгостроковому плануванню – полегшує управління великими фінансовими зобов'язаннями, такими як іпотека або оплата освіти.

Недоліки іпотечних та освітніх кредитів з цифровим супроводом включають [29, с.41]: 1) залежність від цифрової інфраструктури – необхідність смартфона або комп'ютера та стабільного інтернет-з'єднання; 2) ризики безпеки та конфіденційності – можливість шахрайських операцій, кібератак та витоку персональних даних; 3) складність для деяких категорій населення – особи з низьким рівнем цифрової грамотності можуть відчувати труднощі у використанні сервісів.

Іпотечні та освітні кредити мають значний потенціал у межах цифрової трансформації фінансового сектору. Основні напрями їх розвитку охоплюють інтеграцію систем штучного інтелекту для підвищення точності оцінки кредитоспроможності та автоматизації процесів прийняття рішень, впровадження біометричних технологій для надійної ідентифікації клієнтів, розширення можливостей дистанційного консультування, а також поєднання з державними та міжнародними програмами підтримки житлового і освітнього фінансування. Подальше вдосконалення іпотечних та освітніх кредитів із цифровим супроводом сприятиме підвищенню рівня фінансової інклюзії, забезпечить ширший доступ до довгострокових фінансових ресурсів і стимулюватиме економічну активність населення.

Кредитні програми з фінансування енергоефективності становлять сучасний інструмент роздрібного кредитування, який надає фізичним особам можливість залучати кошти для реалізації проєктів, спрямованих на підвищення енергоефективності — утеплення житла, встановлення сонячних панелей, теплових насосів та інших відновлюваних джерел енергії. Такі продукти сприяють розвитку фінансової інклюзії, оскільки відкривають доступ до формального банківського кредитування широким верствам населення, у тому числі тим, хто раніше був позбавлений можливості отримати традиційні споживчі або іпотечні позики.

Переваги кредитних програм фінансування енергоефективності полягають у такому [32, с.88]: 1) доступність фінансування для широкого кола клієнтів – можливість залучення кредитних ресурсів навіть для населення з обмеженим доходом; 2) стимулювання «зеленої» економіки – сприяє зниженню споживання традиційних енергоресурсів і підвищенню екологічної свідомості громадян; 3) підвищення фінансової грамотності – позичальники отримують інформацію щодо ефективного використання коштів та планування платежів; 4) довгострокова економія – реалізація енергоефективних заходів знижує витрати на комунальні послуги.

Серед недоліків програм фінансування енергоефективності ми виокремлюємо: 1) обмежена обізнаність населення – низький рівень знання про можливість програм може зменшувати їх ефективність; 2) залежність від кредитної історії, адже отримання позики може бути складним для осіб із недостатньо сформованою кредитною репутацією; 3) висока технологічна складність, що потребує компетентної оцінки об'єктів енергоефективності та контролю за використанням коштів.

Кредитні програми, спрямовані на фінансування енергоефективності, наразі мають значний потенціал розвитку. Перспективними напрямками є інтеграція цифрових платформ для дистанційного оформлення, моніторингу та супроводу кредитів, упровадження автоматизованих систем оцінки ефективності інвестицій, а також розвиток партнерства з енергетичними компаніями й організаціями для підвищення прозорості та доступності фінансування. Подальший розвиток таких продуктів сприятиме зміцненню фінансової інклюзії, заохоченню раціонального використання енергоресурсів і підтримці сталого економічного зростання.

Отже, інноваційні кредитні продукти для фізичних осіб відіграють стратегічну роль у формуванні сучасної системи роздрібного кредитування та розвитку фінансової інклюзії в Україні. Вони забезпечують залучення нових груп споживачів до банківського сектору, підвищують доступність фінансових ресурсів, розширюють спектр кредитних можливостей і створюють комфортні умови користування завдяки цифровим технологіям.

3.2. Оптимізація процесів оцінки кредитоспроможності населення як чинник підвищення якості банківського кредитування

Реалії сучасного розвитку банківської системи України актуалізують питання підвищення якості кредитування фізичних осіб. Зростання конкуренції на ринку фінансових послуг, посилення вимог до прозорості кредитних операцій та необхідність зниження рівня ризиків спонукають банки до вдосконалення механізмів управління кредитними процесами. Одним із ключових напрямів підвищення ефективності кредитної діяльності є оптимізація процедур оцінки кредитоспроможності позичальників, що визначає не лише рівень ризику для банківської установи, а й ступінь доступності фінансових ресурсів для населення.

Висока динамічність соціально-економічного середовища, цифровізація банківських послуг та зростання обсягів даних потребують застосування комплексних, науково обґрунтованих і технологічно гнучких підходів до оцінки фінансового стану позичальників. У цьому контексті можна виокремити систему методів оптимізації, які мають різну природу, проте взаємодоповнюють один одного, не створюючи дублювання функцій (табл. 3.2).

Математико-статистичні методи вдосконалення кредитного скорингу належать до найбільш ефективних і водночас перевірених підходів у сфері оцінки кредитоспроможності населення, що суттєво підвищують якість банківського кредитування. Використання таких інструментів, як регресійний, кластерний, дискримінантний аналіз і логістичне моделювання, дає змогу комплексно оцінювати ймовірність дефолту позичальника на основі кількісних показників його фінансової поведінки. Застосування цих методів забезпечує об'єктивність і стандартизацію процесу прийняття рішень, сприяє побудові скорингових карт і дозволяє банкам точно вимірювати рівень кредитного ризику, що є особливо важливим за умов великої клієнтської бази.

На наш погляд, оптимізація цього підходу передбачає впровадження сучасних алгоритмів автоматичного калібрування моделей і регулярне

оновлення даних для підвищення точності прогнозування. Систематичний моніторинг і коригування параметрів моделей забезпечують їхню гнучкість і здатність швидко реагувати на зміни економічного середовища, фінансового стану клієнтів та їхньої поведінки. У результаті використання математико-статистичних методів не лише знижує рівень кредитних ризиків, а й формує більш прозору, обґрунтовану та ефективну систему ухвалення рішень, що сприяє зміцненню фінансової дисципліни клієнтів і підвищенню якості кредитного портфеля банків.

Таблиця 3.2

Методи оптимізації процесів оцінки кредитоспроможності фізичних осіб

Метод оптимізації	Переваги	Недоліки	Очікуваний ефект
Математико-статистичні методи	Об'єктивність, кількісна вимірюваність ризиків, можливість стандартизації оцінки	Не враховують нелінійних взаємозв'язків між змінними, потребують якісних даних	Підвищення точності прогнозування кредитних ризиків
Технології машинного навчання та штучного інтелекту	Висока точність прогнозів, адаптивність, автоматизація процесів	Висока вартість впровадження, потреба у великих масивах даних	Зниження рівня дефолтів і покращення управління ризиками
Інтеграція альтернативних джерел даних	Доступ до нових сегментів клієнтів, зменшення інформаційної асиметрії	Проблеми конфіденційності та стандартизації даних	Підвищення фінансової інклюзії та якості клієнтського профілю
Цифрові платформи скорингової оцінки	Швидкість прийняття рішень, мінімізація людського фактору, зниження витрат	Залежність від технічної інфраструктури	Прискорення кредитного процесу та зростання ефективності обслуговування
Поведінкове моделювання клієнтів	Можливість персоналізації кредитних продуктів, раннє виявлення ризиків	Необхідність постійного оновлення моделей, чутливість до змін у поведінці	Зменшення рівня прострочених кредитів, підвищення лояльності клієнтів
Використання блокчейн-технологій	Прозорість, захист від шахрайства, підвищення довіри	Висока складність реалізації, нормативні обмеження	Підвищення прозорості та безпеки кредитних операцій
Інтеграція ESG-критеріїв у кредитний аналіз	Сприяє сталому розвитку, формує позитивний імідж банку	Потребує адаптації методик та навчання персоналу	Формування збалансованого і стійкого кредитного портфеля

Джерело: складено автором на основі [11, с.132; 28, с.61]

Використання технологій машинного навчання та штучного інтелекту в оцінці кредитоспроможності населення представляє сучасний підхід, що дозволяє банкам створювати динамічні моделі, які самонавчаються на основі

історичних та актуальних даних клієнтів. Застосування нейронних мереж, дерев рішень, алгоритмів Random Forest та Gradient Boosting забезпечує врахування складних нелінійних взаємозв'язків між фінансовими, поведінковими та демографічними змінними, що суттєво підвищує точність прогнозування ймовірності дефолту. Такі моделі дозволяють адаптувати оцінку ризиків до змін у поведінці позичальників та умовах ринку, що сприяє більш ефективному управлінню кредитним портфелем банку [9, с.74].

Ми вважаємо, що оптимізація процесів оцінки кредитоспроможності досягається завдяки автоматизації аналізу даних і мінімізації впливу людського фактора на прийняття рішень. Це дозволяє підвищити об'єктивність, прискорити розгляд кредитних заявок та забезпечити стабільність результатів. Застосування технологій штучного інтелекту дає змогу своєчасно виявляти нові ризикові профілі клієнтів, формувати індивідуальні пропозиції кредитування та враховувати альтернативні джерела інформації для комплекснішої оцінки платоспроможності позичальників. У результаті кредитування фізичних осіб стає більш точним, прозорим і гнучким, що позитивно впливає на його якість і сприяє розширенню доступу населення до банківських послуг.

Інтеграція альтернативних джерел даних у процес оцінки кредитоспроможності населення представляє сучасний підхід, який дозволяє банкам отримувати більш повну та багатовимірну інформацію про потенційних позичальників. До таких джерел належать дані мобільних операторів, історія онлайн-платежів, комунальні платежі, а також соціально-поведінкові характеристики клієнтів. Використання цих даних особливо важливе для оцінки кредитоспроможності осіб, які не мають традиційної кредитної історії або обмеженого фінансового досвіду, що сприяє розширенню доступу до банківських послуг та підвищенню фінансової інклюзії [7, с.104].

З нашої точки зору, оптимізація процесів оцінки кредитоспроможності здійснюється через створення комплексних профілів клієнтів, які поєднують як фінансові, так і нефінансові характеристики. Це дає змогу зменшити інформаційну нерівність між банком і позичальником, точніше оцінювати

ризика та визначати потенційно надійних клієнтів, навіть серед тих, хто раніше не мав доступу до кредитування. Такий підхід сприяє персоналізації кредитних продуктів і дозволяє адаптувати умови позик до індивідуальних можливостей клієнтів, що підвищує якість кредитного обслуговування та ефективність управління кредитним портфелем банку.

Одним із ключових напрямів удосконалення процесу оцінки платоспроможності є впровадження цифрових скорингових платформ, які об'єднують усі етапи кредитного аналізу в єдину автоматизовану систему. Використання сучасних технологій – API-інтеграції, хмарних сервісів і електронної ідентифікації клієнтів (BankID, eIDAS) – забезпечує оперативний доступ до актуальної інформації про позичальника, швидке оновлення даних та централізовану обробку інформації. Це підвищує точність скорингових рішень і мінімізує вплив людського фактора, роблячи оцінку кредитних ризиків більш об'єктивною.

Крім того, цифрові платформи дозволяють істотно скоротити час розгляду кредитних заявок, зменшити адміністративні витрати та підвищити прозорість процесів як для банку, так і для клієнта. Автоматизовані системи також можуть інтегрувати додаткові аналітичні модулі — наприклад, для аналізу поведінкових ризиків або прогнозування фінансової дисципліни позичальників. Такий підхід забезпечує більш індивідуальне кредитування, прискорює ухвалення рішень і підвищує задоволеність клієнтів, що в підсумку сприяє зростанню якості банківського кредитування фізичних осіб.

Поведінкове моделювання клієнтів є сучасним інструментом оптимізації оцінки кредитоспроможності населення, який передбачає аналіз історичних і поточних поведінкових характеристик позичальників. До таких характеристик належить регулярність погашення заборгованості, структура та динаміка споживчих витрат, активність у користуванні банківськими продуктами та реакція на зміни умов кредитування. Використання моделювання поведінки клієнтів дозволяє банкам прогнозувати майбутню фінансову поведінку клієнтів, оцінювати ризики потенційної неплатоспроможності більш точно, а також

приймати рішення на основі фактичних патернів поведінки, що значно підвищує об'єктивність і ефективність кредитного аналізу [31, с.38].

Оптимізація процесів кредитування за допомогою моделювання поведінки клієнтів передбачає формування системи раннього виявлення ризиків і розроблення персоналізованих кредитних пропозицій, які враховують індивідуальні фінансові можливості та поведінкові особливості клієнтів. Такий підхід дає змогу не лише мінімізувати кредитні втрати банку, а й підвищити рівень задоволеності клієнтів завдяки більш гнучким і адаптованим умовам кредитування. Впровадження поведінкових моделей також сприяє формуванню культури відповідального користування кредитами, адже клієнти отримують персоналізовані рекомендації та мотиваційні інструменти для своєчасного погашення заборгованості. У результаті підвищується якість кредитного портфеля банків та загальна ефективність роботи з фізичними особами.

Використання блокчейн-технологій у процесах оцінки кредитоспроможності населення є інноваційним підходом, який забезпечує високий рівень прозорості, достовірності та незмінності даних. Завдяки децентралізованій структурі реєстру банки та фінтех-компанії отримують доступ до єдиної, перевіреної кредитної інформації про позичальників, що дозволяє істотно скоротити час на верифікацію даних та мінімізувати ризики помилок або шахрайських операцій. Крім того, блокчейн-технології забезпечують простежуваність всіх транзакцій і змін у кредитній історії, що підвищує довіру до процесу оцінки кредитоспроможності та сприяє більш обґрунтованому прийняттю рішень банками [11, с.129].

Ми вбачаємо, що оптимізаційний ефект використання блокчейн-технологій полягає не лише в посиленні прозорості та достовірності даних, а й у зниженні адміністративних витрат, пов'язаних із перевіркою та обробкою інформації. Це забезпечує банкам можливість оперативніше оцінювати кредитні ризики й ухвалювати рішення щодо надання позик без зайвих затримок, що позитивно впливає на якість обслуговування клієнтів. Крім того, блокчейн сприяє інтеграції учасників фінансового ринку, створюючи

платформу для обміну кредитною інформацією в режимі реального часу. Зазначене не тільки підвищує рівень фінансової інклюзії, а й зміцнює стабільність та довіру в системі банківського кредитування.

Впровадження ESG-критеріїв у процес оцінки кредитоспроможності населення є сучасним підходом, який дозволяє банкам враховувати не лише фінансові, а й екологічні, соціальні та управлінські аспекти поведінки позичальника. Застосування таких показників дає змогу комплексно оцінювати ризики, пов'язані з потенційною неплатоспроможністю, враховуючи, наприклад, сталість джерел доходу, відповідальність у використанні ресурсів або участь у соціально значущих ініціативах. Це сприяє формуванню більш усвідомленого і довгостроково стабільного портфеля кредитів, знижуючи ймовірність дефолтів та підвищуючи надійність банківського кредитування [10].

На нашу думку, оптимізаційний ефект інтеграції ESG-критеріїв виявляється у можливості гнучко диференціювати умови кредитування для різних груп позичальників, що стимулює розвиток фінансової дисципліни та раціональне використання ресурсів. Використання ESG-даних надає банкам змогу формувати персоналізовані кредитні продукти, адаптовані до поведінкових, соціальних і екологічних особливостей клієнтів, що підвищує точність оцінки їхньої кредитоспроможності та загальну якість банківського обслуговування. Більше того, впровадження ESG-підходів сприяє підвищенню репутаційної стійкості банків і інтеграції принципів сталого розвитку у фінансову систему, формуючи довіру суспільства та інвесторів до фінансового сектору в цілому.

Таким чином, оптимізація процесів оцінки кредитоспроможності населення є багатовимірним процесом, що поєднує використання математичних, технологічних, поведінкових і нормативних інструментів. Сукупне застосування зазначених методів забезпечує підвищення якості банківського кредитування фізичних осіб, сприяє зниженню кредитних ризиків, розширенню фінансової інклюзії та зміцненню стабільності банківської системи України.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження банківського кредитування фізичних осіб зроблено такі висновки:

1. Визначено, що банківське кредитування фізичних осіб посідає ключове місце у структурі сучасної ринкової економіки, виступаючи одночасно фінансовим, соціальним та інституційним інструментом забезпечення сталого економічного розвитку. Його економічна сутність полягає у перерозподілі тимчасово вільних грошових ресурсів на основі принципів поверненості, строковості, платності, цільового використання та забезпеченості, що забезпечує ефективний рух капіталу між банківським сектором і домогосподарствами. Банківське кредитування сприяє активізації внутрішнього споживчого попиту, розширенню інвестиційних можливостей населення, підвищенню рівня життя громадян і формуванню передумов для зростання національної економіки. У соціальному вимірі воно виступає важливим інструментом реалізації державної політики у сферах житлового будівництва, освіти, охорони здоров'я та енергозбереження, тим самим забезпечуючи підвищення добробуту населення й соціальну стабільність у суспільстві. З позицій банківської системи кредитування фізичних осіб забезпечує диверсифікацію кредитного портфеля, стабільні процентні надходження, розширення клієнтської бази та стимулює розвиток фінансових технологій.

2. Виявлено, що банківське кредитування фізичних осіб є багатограним економічним процесом, який поєднує фінансові, правові та організаційні аспекти взаємодії між банком і позичальником. Розмаїття видів кредитів за цільовим призначенням, строками, валютою, способом надання та забезпеченням свідчить про високий рівень адаптивності банківської системи до потреб населення та змін у макроекономічному середовищі. Організаційний порядок кредитування фізичних осіб – від етапу подання заявки до повного виконання зобов'язань – спрямоване на підвищення ефективності кредитного процесу, мінімізацію ризиків і забезпечення прозорості взаємовідносин між банком і клієнтом.

Раціоналізація кожного етапу кредитування дозволяє банківським установам більш точно оцінювати фінансовий стан позичальників, формувати обґрунтовані рішення щодо надання кредитів та своєчасно реагувати на можливі ризики неповернення. У цьому контексті порядок кредитування виступає не лише процедурним механізмом, а й стратегічним інструментом управління якістю кредитного портфеля.

3. З'ясовано, що кредитування банками домогосподарств в Україні у 2020-2024 роках характеризувалося стійкою адаптацією до мінливих економічних умов та суттєвих зовнішніх викликів. Незважаючи на негативний вплив пандемії, воєнних дій і загальної макроекономічної нестабільності, банки змогли забезпечити поступове відновлення кредитної активності населення, що засвідчує підвищення рівня довіри до фінансової системи. Зростання загальних обсягів кредитів домогосподарствам, випереджальні темпи приросту у порівнянні із загальним кредитним портфелем банків та домінування споживчого кредитування свідчать про посилення ролі домашніх господарств як активних суб'єктів фінансового ринку. Водночас поступове відновлення іпотечного сегмента та збільшення частки довгострокових кредитів понад 10 років у структурі свідчать про розширення фінансових можливостей населення і відновлення економічної впевненості. Ключовим позитивним трендом стало подальше зростання частки кредитів у національній валюті, що є прямим наслідком ефективної політики дедоларизації та макрофінансової стабілізації. Зниження валютних ризиків і відносна стабілізація процентних ставок у гривні забезпечили формування сприятливішого кредитного середовища для домогосподарств. Разом із тим, збереження високої частки короткострокових позик та підвищені кредитні ставки свідчать про наявність стримуючих чинників – обережність банків у кредитній політиці, нерівномірність доходів населення та недостатній рівень фінансової грамотності.

4. Встановлено, що АТ КБ «ПриватБанк» відіграє ключову роль у забезпеченні доступу населення України до кредитних ресурсів, виступаючи системоутворюючим елементом національного ринку роздрібного кредитування.

Упродовж 2020-2024 років банк продемонстрував високу стійкість до зовнішніх викликів – пандемічних обмежень, воєнних дій та макроекономічної нестабільності, зберігши провідні позиції за обсягами кредитування фізичних осіб. Структура кредитного портфеля банку за аналізований період зазнала помітних якісних трансформацій, що засвідчує гнучкість кредитної політики та її здатність адаптуватися до змін у фінансовій поведінці клієнтів. Якщо на початковому етапі домінували короткострокові карткові кредити, то у 2023-2024 роках спостерігається зміщення акцентів у бік довгострокового кредитування – передусім іпотечного та автокредитування. Така тенденція свідчить про поступове відновлення довіри населення до банківської системи й зміцнення фінансової стійкості домогосподарств. Важливим чинником цих змін стало розширення лінійки кредитних продуктів, зокрема в межах державних програм «ЄОселя», «Джерела енергії» та «ЕнергоГрант», які підвищують доступність фінансування й водночас сприяють досягненню цілей сталого розвитку та енергетичної безпеки. Впровадження цифрових сервісів, дистанційних каналів обслуговування та програм лояльності забезпечує банкам можливість підвищувати рівень фінансової інклюзії, відкриваючи доступ до кредитів для ширших верств населення.

5. Аргументовано, що інноваційні кредитні продукти відіграють ключову роль у розширенні фінансової інклюзії в Україні, забезпечуючи справедливий, швидкий і зручний доступ до фінансових ресурсів для різних соціально-економічних груп. Завдяки цифровим технологіям, автоматизованим системам скорингу, мобільним застосункам і дистанційному обслуговуванню, банки змогли оптимізувати кредитні процеси, зменшити адміністративні бар'єри та підвищити прозорість фінансових операцій. Серед інноваційних інструментів варто виокремити мобільні кредитні картки, онлайн-кредити готівкою, продукти з динамічними ставками, цифрові іпотеки та освітні кредити, а також програми фінансування енергоефективності. Вони формують нову модель взаємодії між банком і клієнтом, засновану на зручності, персоналізації та довірі. Такий підхід не лише зменшує нерівність у доступі до фінансових послуг, але й залучає до кредитного ринку нові категорії позичальників –

молодь, фрілансерів, мешканців сільських і віддалених регіонів. У стратегічній перспективі розвиток інноваційних кредитних продуктів виступає важливим чинником соціально-економічної стабільності, адже сприяє зростанню споживчої активності, підтримці малого бізнесу та реалізації державних пріоритетів сталого розвитку, водночас підвищуючи конкурентоспроможність банківського сектору.

6. Доведено, що оптимізація процесів оцінки кредитоспроможності населення є стратегічним чинником підвищення якості банківського кредитування та формування стійкої фінансової системи України. У сучасних умовах цифровізації, зростання конкуренції на фінансовому ринку та посилення вимог до управління ризиками ефективність кредитної діяльності банків значною мірою залежить від здатності впроваджувати інноваційні, аналітично обґрунтовані та технологічно адаптивні підходи до оцінювання клієнтів. Система оптимізаційних методів, що включає математико-статистичні моделі, інструменти машинного навчання, інтеграцію альтернативних джерел даних, цифрові платформи скорингу, поведінкове моделювання, блокчейн-технології та ESG-критерії, забезпечує комплексність, гнучкість і прозорість процесів кредитного аналізу. Їх поєднане використання дозволяє банкам істотно підвищити точність прогнозування ризиків, мінімізувати ймовірність дефолтів, знизити інформаційну асиметрію між фінансовою установою та позичальником, а також забезпечити більш інклюзивний доступ населення до кредитних ресурсів. Оптимізація оцінювання кредитоспроможності не лише вдосконалює внутрішні банківські процеси, а й сприяє формуванню культури відповідального кредитування, підвищує довіру клієнтів до фінансових установ і підтримує реалізацію стратегічних цілей сталого економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О. Теоретичні аспекти реалізації кредитних послуг в умовах розвитку цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3559/3491> (дата звернення: 29.10.2025).
2. Башлай С. В., Лобода Н. О. Теоретичні аспекти та особливості банківського кредитування фізичних осіб в Україні. *Збірник наукових праць Української академії банківської справи*. 2005. Т. 12. С. 199-207.
3. Бублик Є. О., Єршова Г. В., Гаркавенко В. І., Лопатенко Д. Б. Інституційні чинники стагнації ринку банківського кредитування в Україні та напрями її подолання. *Фінанси України*. 2024. №4. С. 40-58.
4. Галайко Н. Р. Розвиток методів банківського кредитування фізичних осіб в Україні. *Вісник Університету банківської справи*. 2016. №1-2. С. 47-52.
5. Гладких Д. М., Любіч О. О. Чинники активізації банківського кредитування в Україні. *Фінанси України*. 2025. №1. С. 64-76.
6. Горин В. П. Роль кредитування домогосподарств у підвищенні суспільного добробуту в Україні. *Наука й економіка*. 2017. №1 (45). С. 7-15.
7. Єрохін С. А., Нам В. Г., Шевченко Б. В. Кредитування населення в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. №284. С. 99-106.
8. Жежерун Ю. В. Банківське кредитування фізичних осіб в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Фінансовий простір*. 2019. №2 (34). С. 41-50.
9. Зайонц А. В. Підвищення конкурентоспроможності банку на кредитному ринку за рахунок упровадження інновацій на основі Big Data та технологій штучного інтелекту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31(70). №4(2). С. 69-75.
10. Котенко У. М. Трансформація банківського споживчого кредитування

в умовах війни. *Ефективна економіка*. 2024. №8. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/4502/4537> (дата звернення: 29.10.2025).

11. Кравченко В. Г., Кравченко Т. В. Оцінювання кредитоспроможності позичальників комерційного банку. *Економічний простір*. 2021. №167. С. 125-133.

12. Криховецька З. М., Кропельницька С. О., Кохан І. В. Сучасний стан та перспективи розвитку банківського споживчого кредитування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. №14. С. 67-75.

13. Лобко О. М., Білий М. М. Стратегічні аспекти забезпечення цифрової трансформації системи кредитного менеджменту банку. *Науковий висник Одеського національного економічного університету*. 2024. №11 (324). С. 40-48.

14. Лобко О., Мурашківська І. Система банківського кредитування домогосподарств: сутність та особливості функціонування в умовах цифрової економіки. *Науковий вісник Полісся*. 2023. №2. С. 289-305.

15. Менджул М. В. Договір банківського кредиту в умовах цифровізації. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. №4. С. 404-408.

16. Моташко Т. П., Перхайло С. П. Банківське споживче кредитування в Україні в умовах війни: сучасні тренди та ризики контрагентів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №6. С. 176-185.

17. Мульська О., Руцишин Н. Удосконалення механізму банківського кредитування у контексті регулювання фінансово-економічних дисбалансів в Україні. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 4. С. 168-182.

18. Мурашківська І., Барилко А. Теоретичні положення здійснення банківського кредитування домогосподарств. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. №4. С. 325-337.

19. Національний банк України : вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення: 29.10.2025).

20. Остапець О. Державне регулювання банківського кредитування в Україні. *European scientific journal of economic and financial innovation*. 2025. №2. С. 337-346.

21. Островська Н. С. Міжнародний досвід оцінки кредитоспроможності позичальників комерційними банками. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2. С. 169-174.

22. Павелко О. В., Велігурська А. М. Механізм кредитування позичальників банками в сучасних економічних реаліях. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія: Економічні науки*. 2020. Вип. 4. С. 227-241.

23. ПриватБанк : вебсайт. URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення: 29.10.2025).

24. Присяник І. В. Кредитування фізичних осіб та його особливості в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 594-598.

25. Роговий А. В., Євтушенко Ю. В. Напрямки розвитку банківського кредитування домогосподарств у сфері житлового будівництва України в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3503/3432> (дата звернення: 29.10.2025).

26. Роговий А., Євтушенко Ю. Розвиток банківського кредитування домогосподарств в умовах цифрової трансформації ринку фінансових послуг та макроекономічної нестабільності. *Науковий вісник Полісся*. 2023. №2. С. 238-248.

27. Романовська Ю. А., Дідик О. О. Тенденції банківського кредитування в Україні. *Ефективна економіка*. 2025. №1. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/5547/5602> (дата звернення: 29.10.2025).

28. Руденко С. В., Степаненко С. В., Ампілогова К. О. Оптимізація управління споживчим кредитуванням банку на основі оцінки якості його кредитного портфелю. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т.5. №4. С. 58-69.

29. Савко О. Я., Буй Ю. В., Штанько Я. В. Розвиток кредитної діяльності банківських установ у сфері обслуговування фізичних та юридичних осіб. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 65. С. 38-42.

30. Садчикова І., Євсієнко М. Цифрова інфраструктура як драйвер розвитку кредитної системи в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. №2 (42). С. 384-398.

31. Степаненко С. В., Ампілогова К. О. Сучасні методи управління ризиками кредитування банками фізичних осіб. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип. 4. С. 33-41.

32. Стрільчук Ю. І. Банківське кредитування населення у забезпеченні сталого розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. №7-8. С. 84-91.

33. Стрільчук Ю. І. Вплив банківського кредитування населення на економіку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. №2 (1). С. 45-48.

34. Стрільчук Ю. І. Інноваційні підходи до банківського кредитування населення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 684-689.

35. Терещенко І. В., Святенко Ю. О., Чижевська М. Б. Економічна роль та сутність банківського кредиту. *Науковий вісник ПУЕТ. Серія «Економічні науки»*. 2020. №2. С. 357-363.

36. Тимошенко М. В., Бондаренко А. В. Банківське кредитування в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 73. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5948/5887> (дата звернення: 29.10.2025).

37. Черниш О. В. Банківські послуги з кредитування фізичних осіб в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління*. 2022. №4. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-4-08-01/2022-4-08-01> (дата звернення: 29.10.2025).

38. Шаранич Р. С. Сфера банківського кредитування як об'єкт криміналістичного дослідження. *Юридичний бюлетень*. 2018. Вип. 7. Ч. 2. С. 329-336.

39. Юдіна С. В., Синельна А. І., Назарчук Л. М. Особливості кредитування населення в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69). №5. С. 124-130.